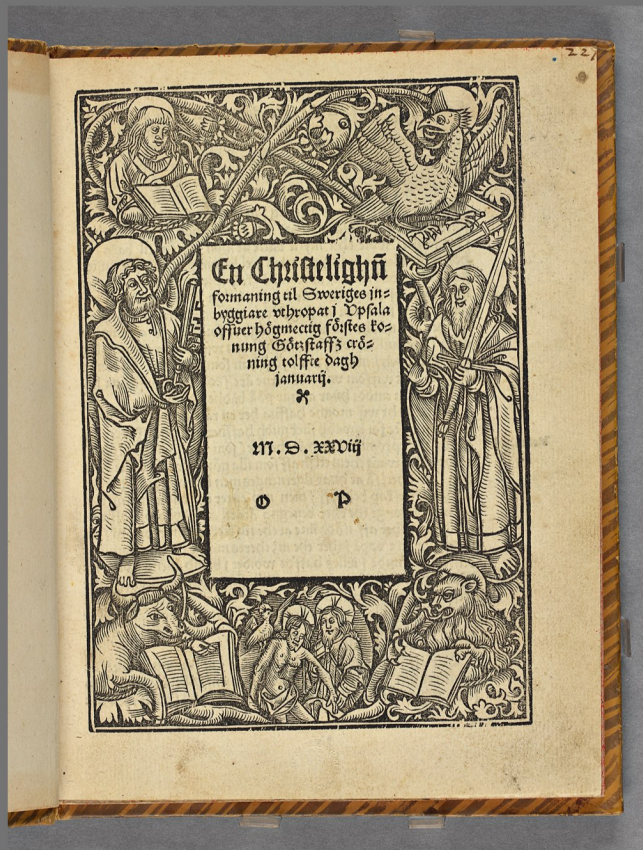

Olaus Petri

En Christelighen formaning til Sweriges inbyggjare :

Tryck // F1700 / 416

Tillkomstår 1528

Digitaliserad år 2016

National Library
of Sweden

OLAVUS PETRI,
En Christelighen
formaning til
Sweriges inbyggjare.
1528.

16 opag. sidor.
1600 tabl. F 1700
Teol. Y 16
Allm.

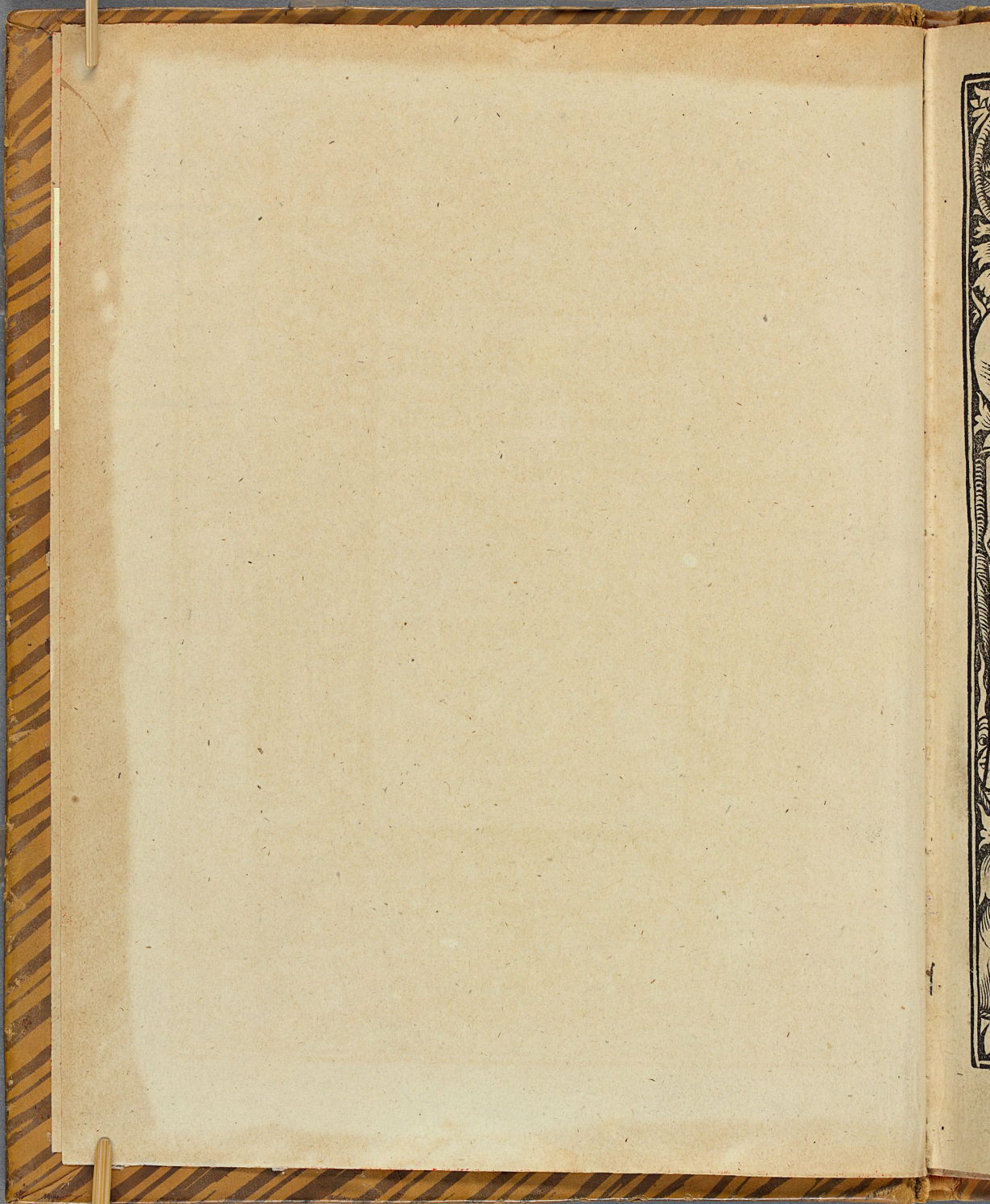
Fullständig

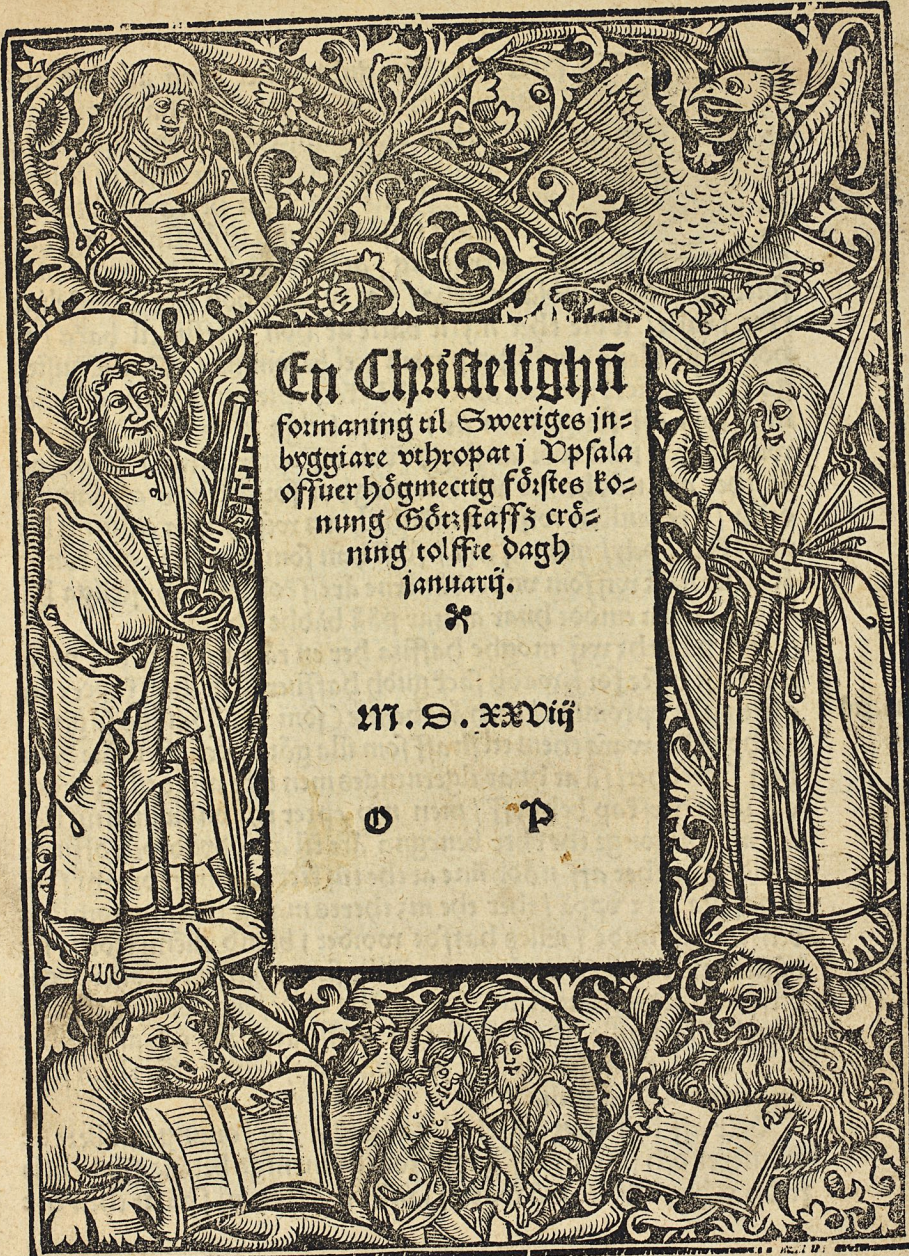
Perdat.

Kungl. Biblioteket
STOCKHOLM

4

En Christelighn

formaning til Sweriges in-
byggjare utropat i Upsala
offuer högmecig föistes ko-
nung Görsstaffs crö-
ning tolfte dagh
januarij.

M. D. XXXij

Preer thz (käre gudz wener) wij alle bekenne
Christum och halle off for: Christina mäniskior /
så tiltråffuer war Christelige stadge och beken-
nelse / at then högtidh som wij Swenske men
begåå i dagh mz wor kära herra och konung
högmectrig fösta konung Götzstaff / aff hās
nādes kröning / at hon och så Christeliga mää

foretagghñ och handlat warda / For ty huar hon icke Christeliga
stee skulle / wore thet myktit bättre at hon bliffue til baka / ty
hon wille i lengden ingen parten wel bekomma / Men Christeli-
ga kan hon icke stee mz mindre hō stee epter gudz sinne och mez-
ning som off foregiffuen är i hans helga ordh / ther han och
wil ath wij i all wor anslagh skole off epter rätta / Ther fore
är thet aff nödhenne ath här noghor foregiffwes aff samma
ordh / aff huiltken wij lära mäghe huru wij thenna cröning bez-
gåå skole / och huru wij alle / föst han som wor herre och konüg
är / ther näst wij som vnderdānerne āre / skole off Christeliga hāl-
la och sticka emoot huar annar pāā bādhe sidhor .

Roma. xij

Och pāā thz wij moghe haffua her en rāte ingong til / wille
wij föst besee for hwadh sact gudh haffuer latit her skaper eller
offuerheet yptomma / Och är thenne (som S. Paulus säghey)
at hon skal wara them til straff som illa göra / och ther före bāā
hon swerdhet / så at huar ilgerninges men icke wore til / giordes
off intet her skap behöoff / men nw epter thz onda menniskior
āre alt formonge the ther benegna āre til all odygd och offuerz-
wold / war thet aff nödhñne at the tilstickas skulle som thē stul-
le haffua ache yppā / ther the mz theres macht sådana forhīdia
och straffa kunde / Elles haffde wordet i bland mäniskiorne it
bistert wesende / så at the onde skulle snart haffua nidhertiche
och plat forderffuat them som godhe wore / men pā thz at såda-
na icke stee skulle / ther fore är konungsligie welle och annoz her
radōme insatt at the sådana fortaga skole / och straffa them som
offuerwold göra wilia .

Isär aff kan man nw clärliga merkia / at konungs embete är
ordineret och sticket aff gudhi for thz meniga betzsta skul / ath
fridh och roligheet må wara i land och stādher / såā at then ene

icke gör then andia offuerwold / och är for then skul jet Christe
ligit embere / ganska nyrtigt och gort när thz och så Christeligha
bänkät warder / och såsom thz är then menige man til nytto och
gagn när thet Christeliga brukas / så är thz och twert emoor igen
then menige man til skadha och forderff när thet vdrinnā war-
der ochristeliga handlat.

Then thet nwo thetta embere Christeligha söra och driffua wil
han skal thz i samma acht och mening anamma som thz aff gu-
dhi insatt och sticket är / thz är / for thz menige betzsta skul / at
han icke söter sin eghen nytto och gagn thet m3 / wā at han wil
(epter gud3 sticket then menige man til godho) winlegia sich
ther om m3 löff och macht at the land och stādher som i hans be-
falning äre / skolehaffua siddh och roligheet / men huar konun-
gen eller regenten sötier sitt eghit betzsta / wil thz wāra thñ mes-
nige man til skadha / epter thet wendes thā gud3 sticket twert
om / thz utan skadha ingalunda stee kan / ty gudh haffuer stic-
ket konungen for folkit skul / och icke folket for konungens skul /
konungen är icke sticket thet til at han skal sötia epter sitt eghit
betzsta m3 sitt regemente / utan på thz at han skal sötia epter thñ
menige mand3 nytto och gagn / thz gudh mongstedes gens sin
helga ordh clarliga haffuer til kenna giffuit som w3 nwo hörā

Moses i sin femte bock scriffuar at gudh sade til (willie .
israels almoga / huru theres konung skulle sticket wāra / och äre
hans ordh) en summa så mykit her behöffues / så lydhandes /
at han skulle taghas til konung som gudh wihwaldt hadhe aff
theres eghna böddher / aff framāda folk skulle the icke tagha sich
konung / han skulle icke forsambla sich monga hestar och mytte
silff och gwol / och när han wore kommen i sitt konungsliga säte /
skulle han i alla sina löff3 daghar läsa och studera i gud3 lagh /
på thz han lära more frucha herrā sin gudh / och halla al hās
bodh / hans hierta skulle icke forhāffua sich offuer sina böddh
han skulle icke wita aff gud3 bodh huarthen på then högre eller
thñ wenstra sidhon / på thz han länge regera skulle och hās son
epter honom offuer israel / Tesse äre gud3 ordh / och än thā the
wäre sagde til israels almogha om theres konung haffue doch liz

Dei. rvi

Kawel wij och her aff en merkelig lärds / epter thz gudh haffuer
 her foregiffuet sina mening och wilia huru han wil at en konüg
 skal wara sticket som hans folk regera skal / och äre tesse ordh
 ingalunde forachtande / Ther fore wille wij noghor widhare vth
 lägga samma ordh och see til huadh rätte grunden är / Föist säz
 gher han (som wij tesse ordh summerat haffue) at the israeliter
 skulle tagha then til konung som hä sielff aff theres bröddher vth
 waldr hade / Han wille icke ath the i så dräpeligha saker skulle
 noghor göra epter theas eghet sinne / och är ther wel tilböligit /
 for ty regementet höder honom til / han är then rätte konungen
 offuer al ting / och alla konügar och föistar äre hans befallnin
 ges men / the ther hans embete driffua skole / ther fore wil thet
 ey wel lempa sich ath noghor skulle säties ther til utan then han
 ther til haffua wil / ty är thet och aff nöddhenne / at ther noghor
 skal welias til konüg eller föista / at gudh warder ther om bidhē
 at han wil beweka theres hierta som foret haffua / til then han
 vthualdr haffuer .

Ther nest säggher gudh / at the israeliter icke skulle tagha sich
 konüg aff främmande folk / utan aff theres eeghna bröddher /
 Thz oss och en merkelig lärdom är at wij och så göre / och taghe
 thñ til regent som miz oss vpsödder är och weet wora sedher och
 legligheter / For ty en fremende föiste plägar iw mest wara
 beneghñ til at wera theres berzsta som han är födt aff mera än
 theas sö honö främade äro / thñ sidhñ haat och nijt aff komer.

Sedhñ säggher gudh at konügen icke skal forsambla sich mon
 ga hestar ey heller gull eller silff / Thz icke så föistas skal at han
 icke skal haffua hestar harnest / silff och gull och annat sådana
 som konügs embete tilreffuer / men at han icke skal sojlara sich
 ther vppå / icke sätia ther sina tröst til / utan til gudh / han är
 then aleena som regementet haffuer i hender / han säter vp
 och slår nidh hwenom honom teckes / ty ingen konüg eller föiste
 kan noghon tidh wara så mechtig på folk / hestar och harnest /
 slott och feste / gwol och silff / wener och frender / at han iw aff
 andia föistar nidher slaghñ warder / när gudh vndragher sina
 hand och bistöd / som wij haffue aff historierne exempel noog /

Såå gick thet til m̄ the Assyrier / Babelonier / Persier / Greker
 Romerske och andia monga / them ther icke fattades folk hes-
 tar / harnest / slott och fäste / gwol och silff / wener och frender /
 och bliffue doch aff andia konūgar niderlaghne och om intet
 gjorde / Th̄ fore wil gudh m̄ tesse ordh at konūgen icke skal for-
 lata sich på sin a monga hestlar gull och silff / wān på honō ale-
 na / for ty han är mechtigh och starck i stridenne som David s̄-
 gher / Doch är gudz wille at konūgen sådana haffua skal / ty
 bödh hā xppā at the isracliter skulle haffua harnest och stridha
 moot the Cananeer / Såhade och konūg David Salomon och
 andie flere hestlar och harnest / slott och fäste / gull och silff öf-
 werflödeliga noogh och wore befründade m̄ framēde konūgar
 och satte doch theses tröst aleene til gudh / Ther fore tilkessuer
 konungs embete och thet meniga berzsta at konūgen skal aff al-
 le förmäghe epter lägligheten / beredha sich hestlar och harnest
 byssor och wercior / forsterkia slott och fäste / och doch likauel icke
 forlata sich ther xppā / wān på gudh allene som m̄ sin hemligha
 werkan genom sådana reedzskap gifffuer seggher / och nidher slår
 hans siendar / så at th̄ siendē warder nidherlagen / är thz rätz
 liga gwodz gerning och icke konūgens som sådana reedzskap til
 Så segh̄ och nw gudh yterligare / at konungen Creedi hade
 alla sin a lifz dagar låsa skal gudz lagh / på thz hā morte lära fruc-
 ta herran sin gudh och halla all hās bodh / och ey forhåffua sich
 offuer sin a böder / wān halla gudz bodh och hwarcken wika på
 then högge eller wensstro sidhōne .

Konūgs wälle eller herradōme / är en gāsta stoor tilfelle til at
 falla i fr̄ gudz reddhoga / wdi hogmood och offuerdädigheet /
 Ther fore birwder gudh xppā at konungen altid skal låsa hans
 lagh / på thz han morte lära fructa honō / och halla hans bodh /
 Inuad är nw gudz bodh ? Thz är at man skal elsta gudh offuer
 all ring / och sin nästa som sich sielff / Then thz gör han haller all
 bodhorden / Så är nw thz gudz sinne och mening / at konungē
 skal elsta honom offuer all ring / rådhas och fructa honō / s̄arta
 all sin ligt hopp och tröst til honom aleena / Och elsta sin nästa
 s̄o sich sielff / thz är / han skal ey forhåffua sich offuer sin a böder /

ey tyänizera och niderkwiffita them / vran såå sticka sich emoot
 huar och en sin nästa och vnderdåna / som hā wille at han skul-
 le sticka sich emoot hon om om han wore vnderdånen / och then
 andie wore konūgen / Han skal icke halla sich for en herra offuer
 sine biiddher / vran tēctia vppā at han och hans vnderfāter āre
 alle aff en root vrbōmne / och haffua alle en capetenare herta
 och domare Christum / then thet icke seer epter personen huru
 hōgt eller lågdt en besātin ār / vran dōmer lika så offuer then ez
 na som then andia / Konūgen skal i siet hierta icke halla sich bā
 tre ān hans vnderdāner / vran han skal tenctia at han ār gudz
 besolninges man och sitter (sine biiddher til godho och bistānd) i
 gudz stād til at skaffa huar och en som han haffuer besolning
 offuer / lagh och rātt och ey til stādia at noghrom steer orātt / dō
 ma rātt fārdeliga offuer fatiga och rika och icke see til personerne
 som gudz retwisa tilreffuer thet han ār en besalninges man till
 Han skal och besinna at then tiānist nūghan och bughan som
 honom steer aff vnder fāterne / steer icke for hans eeghen perso
 ne / vran for thz embete skul som han haffuer aff gudhi / thet sō
 re skal han och icke tagha sich sādāna hedhā och wōrdning til /
 lika som han pāā sin persones wāghna wore tēss wārd at hond
 sādāna wōrdning stee skul / vran all āro och wōrdning som ho
 nom wedhersars skal han wenda in til gudh / giffuandes hond
 pūiff som embetet tilhōrer / thet nūghan och bughan epter sōlter /
 ty han ār icke konūg for sina skul / han ār satt for en regerere / icke
 offuer siet eeghit / vran offuer gudz almogha och sina medhbidd-
 dher / them skal han ale siet regement stālla til godho nytto och
 gagn / sādā frāme han icke skal byrka siet embete emoot then bez
 salning han haffuer aff gudhi / Ty at h han och hans embetes
 men bāra icke swerdet for then skul at the thet mē skole gōra off
 weruold / som (ty wār) nro aff fogdar och andie embetesmens
 offra steer / vran pā thet at the skole thet medhaffueria offuer
 wold / sādā at huar the thet icke gōra mishandla the i theses embe
 te emoot thet them besalat ār .

Then nro en Christen fōrste wara wil han moste wisseligha
 leggja then mening aff / at han wil wara en wellig herre offuer

sina vnderäter / och regera them epter sitt eeghit sinne sich sielfff
 uom til godho och gagn / for ty hwar han sådana menig haff-
 uer / thå är han icke en rätt Christe / utan en tyran offuer gudz
 almogha / Ther fore är föstaddome itt sårlichit embete / och ey
 mögelighit at en menniska skulle rårzliga kunna sticka sich thf
 vdmnan m3 mindre gudh giffuer ther ena besynnerliga nådh til
 for ty ther hörer icke godha daghar / utan mödha och arbete til
 at vara en Christelighen föiste / så at thz går widht widht off
 wer menniskies macht och formågho / Och hörer ther en stoor
 snille och formufft til at regera gudz almogha / Och ther fore sa-
 dhe Salomon at vnder en oforstandigh föista skeer mytin orett /
 Ty hadhe och samme Salomon ena innerligha bödn til gudh at
 han morre såå snille och formufft til at regera gudz almoga / Ther
 föisten icke är sielfff forstondig / warda vnderäterne ther wisseliz
 gha illa åtnireandes / och så framt thz skal wel tilgå i rege-
 mentit / moste konügen haffua laghen i sitt eeghit byst / thz är /
 kerlekē och forstondigheetē / kerlekē / såå at han gern wil weta
 sina vnderäters betzsta och bestond / och forstodighetena / såå
 at han kan åtskilia ondt och gott / rätt och orätt / Ther itt Chris-
 telighit regemente wara skal / moste konügen haffua bådhn resse
 styctē / Så at hnar itt thera är och icke thz andia / såå är ther
 strax seel i regementit / for ty hwar konügen haffuer kerleck til at
 weta sines vnderäters betzsta och weet doch icke huru han ther
 åstadh kōma och driffua skal / så kan han sögho skaffa / haff-
 wer han och forstonder och icke kerlekē / thå brukar han sitt for-
 stöd sich sielfff til nytto / och vnderäterne til skadha och forderff /
 Ther fore moste kerleck och fostond bådhn wara i konügens byst
 hwar ther elles skal i regementit wel och Christeliga tilgå .

Såå är och granneligha merkiandes / at hñ thå konungs
 embete är rårzliga skickat for ther lekameligha regementit skul /
 at meniskione skole haffua fredh och rolighet til lekamenē / til-
 kräffuer doch likauel en Christelig kerleck / at konungen bödi (om
 hñ annars wil wara en rätt Christen föiste) haffua acht vppå
 gudz ordh at the redeliga predikat warda i hās land och stādher
 besynnerliga när the laggia thz nedh som thz brukta skulle / for ty

Diouer. xviii

23.
huadh wore thz för en Christen konüg/som lade sich all win om
at i hans lād wel tilgā skulle i thz lekameliga regementet/och så
ghe doch likauel genom finger ther mz at hans vnderfåte fore ilz
la til theres sielar? Ther fore såsom konungen bödr straffa sine
fogder och embetefinen/når the mis hādla i theres befallnig/ Så
bödr honom och haffua tilsyn mz bescopar och prester sö i hans
land åre/når the forsumelige åre i thz thm befalet år/thz år/når
the icke så troliga forkunna gudz ordh som thm borde / ia mytit
mera bödr honö straffa them/for ty aff theres mis handel fölter
så mytit större skadhe som sielen år bättre än croppen/och år hā
störe straff wårdh sö sielena dråper än thn kroppē dråper / Så
år thz och Inuit twiffuel/at når bescopar och prester läggia nitdh
gudz ordh och icke såå troligha predika gudz ordh som thez
res embete tilkråffuer/at the iwo wißeligha dråpa sielene/och thz
bödr konungen (widh sin siels saligheet til görandes) ingelunde
see genö finger mz/ty han år så wel plicrig weta sine vnderfåtes
betzsta til sielena som til croppen / ia mytit mera til sielena / om
han ånars wil wara en rätt Christen / Så haffua Christelega ko
nūgar i forqudhñ giordt / Så giorde konüg Dauid / Salomō / Ez
zechias och andre monge / the thz och sielfue (epter gudh hade
giffuit thm förstondet) wore predikare for theres vnderfåtar /
besynnerliga Dauid och Salomō / Så halla och cronekerne om
Christelige konūgar her i wort land the ther sich haffua winz
lagdt om theres vnderfåtes siela gagn / som åre Olaff skotkonüg
S. Olaff och S. Eric och (til ewent yr) andre flere / The thz wel
besinnat haffue huadh the aff en Christelig kerlect haffua theres
nåster och wnderfåter plicrige warit .

Two epter thz konūgs embete tilkråffuer at konunge skal aff
weria sine vnderfåters skadha och forderff och wāgha ther lūff
och hals offuer / så at iwo större skadhe och forderff hās vnder
fåter foreståar iwo mere hā plicrig år thz affweria / Two kan vn
dersåterne aldrig ingē så stoor och gråfelig skadhe på kōma / som
thn år / thz theres sielar warda forderffuada / Ther fore moſte ko
nungē / så framt hā vil wara en Christen konüg / sådana skadha
affweria / wāgandes ther lūff och hals fore / Och hwar hou
thā noz

thā noghot moortfond och wedhermöda på köber för thñ sacē
 skul (som wtan twiffuel och steer / ty dieffuulen soffuer icke) sa-
 ligh är thā han om han thz toleligha lidha kan / för ty hā lidhē
 sådana för gudz ordh och wilia skul / och är ther wdinnan wisse
 ligha gudz martiler / Ey behöffuer heller en Chüffelighñ konüg
 (som itt Chüffelighit regement föra wil) tenkia at han skal län
 ge künna wara i fridh och roligheet / sorg och wedermödhö moste
 han lidha för sine vnderdäners betzsta skul / för ty dieffuulen sō
 itt Chüffelighit regemente och gudz ordz forköffring icke lidha
 kan / vpweectier snart sin ledhamoot ogudhactiga menniskior sō
 sich vphäffua emoot honom / och giffua honom ther skul ther
 ingen skul är / Doch salig är then menniskian (som S. Petrus
 sä gher) som lidher för fölielse mż itt reent samwett / ther hans
 samwett wittnar mż honom / at honō steer orätt / och må wisse-
 ligha wara gladh at han tess werdig är / at han för råtuise-
 nes skul mää lidha för fölielse / O huru sãå äre the som then
 nädhena häffua / Ther konügar och föstar lidha moortfond för
 cheras tyrannij skul / steer epter theres förtänta löön / Men liz
 dha för fölielse för råtuisenens skul thz är en stoor nädh för guz
 dhi / Ther fore skal nwo en Chüffelighen konung winlägia sich
 nate och dagh om sina vundersätters betzsta ath the mäggha warz
 da beholne til lüff och siel / och achta ey hoo ther fore bliffuer
 wredh eller gladh / göre han sitt embete fyllest sã hafuer hā gudh
 til wen / och then gudh häffuer til wen han är wel befryndat /
 och honō kan ingen stää emoot / Steer honom och nohot (aff
 gndz tilstādelse) för sådana sin Chüffeliga anslag / sãå giffue
 thz gudhi i hēder / at hā ther om sticket epter sin helga wilia .

Sãå högmectige föste / häffuer nwo idher nädhe höit then
 regle som hō sich epter rätta skal / och hwar thz sã hallet warder
 steer idher nädhe lycka och saligheet / och gudh bliffuer medh
 idher .

¶ Nwo (käre wener) sãåsom wij höide häffue huru konun-
 gen skal Chüffeligha hålla sich emoot vnderdänerne / sãå
 wele wij nwo tilsee huru vnderdänerne skole Chüffeliga hålle
 sich igen emoot konungen / Och är merktandes ath sãå-

Roma. xij.

som konungen aff gudhi befalet är atth han skal ale siet reges
 ment ställa sina vnderfäter til godho / Så haffuer gudh testites
 högelig a noog påbudt / at vnderfäterne skole m̄z th̄res anslag
 wara konungen eller offuerherene lydighē och hōrige / Och s̄ā
 farliga som konungen st̄ār for gudhi n̄r h̄ icke d̄iffuer siet em
 bere Ch̄steliga som th̄z tiltr̄ffuer / S̄ā farligha st̄ā och vnder
 fäterne n̄r the icke āre honom lydihoge och hōrige / for ty b̄dhe
 parterne ḡā th̄ emoot gud̄z bodh och st̄ickelse / ty s̄ā s̄āgher
 S. Paulus til the Romare / Iwar och en siel ware vnderd̄ā
 nig them som wellet och offuerheren haffua / ty atth ingen wel
 ligheet är annars ān aff gudh / the welligheeten som āre / the āro
 aff gudhi / ther fore hoo sich vps̄ätter emoot welligheeten / han
 vps̄ätter sich emoot gud̄z st̄ickelse / men the som sich vps̄ättia the
 skole s̄ā fōrdōmelse / ty the welligheetena haffua āro icke them til
 redhogha som wel gōra vran them som illa gōra / wil tw icke
 fructea for welligheeten / s̄ā gōr th̄z gortt ār / s̄ā s̄ār tw p̄iff aff
 honom / ty han ār gud̄z tiānsta man rich til godho / Men gōr
 tw ther ondt ār s̄ā m̄ā tw rådhas / Han b̄ār icke sw̄rd forgef
 wes / vran han ār gud̄z tiānste man / en hempnare honom til
 straff som illa gōr / For then skul morre man wara vnderd̄ānig
 ey aleenest for straffet skul / vran och for samvoret skul / Ther fo
 re mosten i och giffua skatt / for ty the āre gud̄z tiānare som s̄ā
 dant skole skōra / S̄ā giffuer n̄r hwarom och enom th̄z i plich
 tige āren / Then skatt / som skatten bōd / Them toll / som tollen
 bōd / Them redzlo / som r̄adzlo tilhōier / och them hedher / som
 hedher tilhōier .

Aff tesse S. Pauli ordh hōre w̄j grant noogh atth w̄j skole
 alle wara (epter gud̄z befallning) offuerherene vnderd̄ānige /
 giffua henne skatt och skul / redzlo och hedher / och at then
 sich vps̄etter emoot offuerheren eller her skapit h̄ vps̄ätter sich em
 moot gud̄z st̄ickelse / s̄ätter han sich emoot gud̄z st̄ickelse / s̄ā s̄āt
 ter han sich w̄sseligha emoot gudh i ther han icke wil halla th̄z
 for gilt som gudh st̄ickat och ordinerat haffuer / men hwad h̄
 nom tilstundar som s̄ādana gōr / th̄z s̄āgher Paulus her medh /
 at honom tilstundar fōrdōmelse / och giffuer han clarligha her

sakena fore / for huad sact skul gudh haffuer sticket her skapet
 ther är for then skul at the skola warda straffade som illa göra /
 ty gudz rättwisa tilkräffuer thz / at thet skal straffas som illa
 göris / ther fore haffuer han och insatt offuerhetena som thet gö
 ra skal / och är i thz ärendet gudz tjänare / och bäär sverdet thm
 til hemd sö illa göra / Ther fore moeste wij vara offuerhetene vn
 derdänig / ey aleenest for straffet skul / wiä och for samwetet skul /
 wor eghit samwet giffuer thet medh at her skapet moeste iwo wa
 ra for thz menige betzsta skul / ther fore / then ther icke wil wa
 ra her skapet vnderdänig / han gör emoot sit eghit samwet / i
 thz hä weet at han gör emoot thz meniga betzsta .

Så moeste man nro vara herrar och söstar vnderdänig och
 halla thz the påbiodha / ty så säggher och S. Petrus i sin för
 sta epistel / warer vnderdänig all menniskelig sticket / for her
 rans skul / huad thet är konungen om som then aldria öffuersta /
 eller befelningesmen the aff honom vhsende äre / them til straff
 som illa göra / och them til priff som wel göra / ty at så är gudz
 wille / och noghot ther epter säggher han / fruchter gudh / och ä
 rer konügen / her see wij clarligha at wij skole vara them vnder
 dänighe / och halla thetas stadgar och sticket som the på bio
 dha / Doch så forstödandes / at huar the noghot wille på bio
 dha thz wij icke holla küne m3 mindie at wij ginge emoot gudz
 bodh / thä skulle wij jntic achta thetas bodh / utan vara gudh
 mera lydighige än meniskior / sö Petrus och sagt haffuer / Och så
 ghä hä her at wij ey aleenest skole vara konüge lydighige / wiä och
 hans befelningesmen / ty så är gudz wille .

Och aff thz som nro sagt är haffue wij wünes byid noog aff
 scriffene at wij skole vara wor herra och konüg / och ey aleenest
 hono / utan och häs embetesmen lydige och höige / så at thä thz
 icke gör / hä säär fordomelse / Thetta moeste wij alle (käre wener)
 tagha til sinnes / ty thz geller oss allom yppå / her moeste inge vn
 dan draga sich / huar och en siel (sagh S. Paulus) thz är / huar
 och en meniskia moeste vara offuerheten vnderdänig / for ty thz
 är så gudz wille och thz meniga betzsta tilkräffuer så / Och så sö
 thz är thz menige betzste til skadha och forderff at konügen misz

1. De. 9.

2cc. iij.

handlar i site regemete/ såå är thz och thñ mene mandz skadhe och forderff/at en part wilia draga sich vndan then lydno sö the theeres konung plicrige äro / och thz haffue wñ Swenske men (gudh bärtet) alt formykte forsökte / men hoo thñ haffuer warit roten til haffue wñ i handö röön / Utan twissuel the sö sich här emoot mz priuilegier och friheet frå her skapens lydno vnda dragie och for sich sielff itt nytt herradöme vpragie haffua / lika som the mz konügen intie skaffa hade / huilke doch skinkbarliga är emoot thz S. Pau. här seghñ at huar och en mēnistia skal wara her skapet vnderdānig / hā tager ingen vnda huarte påffua bis copar eller prelater / ther fore war och Chrs sielff her skapet vnderdānig och gaff key saren skatt / bödh och reslikes at man skul le giffua key saren thz key sare tilhöde / Teslikes wore och Apost lanar vnder her skapet / såå at ingen kan haffua tilfelle aff thñ at dragha sich vnda thñ lydno sö konungē bödh / Ther fore är här vdinan wisseliga handlat ochristeliga och emoot gudz ordh aff them som sich såå frå lydhnone dragie haffua / såå at mā inga lude kan halla thñ i then sack for Christna men / For ty såsom man icke kan halla konügen for en Christē första när hā ochristeliga hādlar emoot gudz ordh mz sina vnder ätar / Så kan man icke heller halla them for Christna mēnistior sö emoot gudz ord och besalnig haffua sich ochristeliga emot theeres konung såsö the sāmā göra thñ sich draga i frå thñ lydno the konungē pter gudz bodh plicrige äre / Her wil ey ānat warda aff / ān at wñ iwo alle / höghe och läge / leekte och lärde / moste wid wor siels saligheet til görädes / wara konügen lydhige och hörige ty thz är så gudz wilte / som wñ nw höide haffue .

Ther fore (at wñ töme til wor rätta materie igen) så tänker nw til (käre wener) huad wñ Swenske men begāā i dagh for högtidh / Gudh alzmectig (epeer Swerigis rikes longliga skadhā och forderff) haffuer i hoghtömer sina nådh och barmhertigheet / vntat sich offuer wor stora sorg och bedrömlse sö wñ wore vdi kompne / och haffuer oss vpwäkt en aff wora bröder / itt Swenst blodh / och giffuit oss til en konung / och i genö hans hēder kraffreliga och vnderliga noogh (när mā rätt til seer) srel

Matth. xvij
Matth. xxij

sat oss aff wore hädsste sienders hender / och haffuer begåffuat
 honö m3 snille och somnufft som en Christus förste tilhörer / yrter-
 ligare (thz mā bekēna moste) än i fortjdhñ her i Sverige skede
 är m3 noghñ första bådhe inlänst och vthlänst / och än ther til
 haffuer gudh giffuit honö itt sachtmodige hierca och vthsläte
 all blodhgirigheet i honö / som i alle sielssue wete / han haffuer
 giffuit honö sinne och wilia til at förstärkia sich emoot rikesens
 owener / m3 hästar och harnest / skiep / byssor och werior som hās
 embete tilkrāffuer / thñ menige mā til gode / som i sielssue see for
 dghonö / at han icke lägger rikesens rento sich sielss til jordagods
 eller anner eghen nyero / utan til thz menige betzsta / och ossuer
 thetta alt haffuer gudh giffuit honö hogh och wilia thñ til (thz
 en vnderlighñ gāffua är i en första) at han winlägger sich theer
 om at gudz ordh måge haffua sin framgög thñ alla wore siels
 saligheet på hānger / thetta seyes icke entö wor heria och konüg
 til prijs / utan i thñ acht at wñ Swēste men skole see til och bez
 skoda gudz stora nådh och barmhertigheet at hā är oss mill och
 gunstig i thz hā haffuer giffuit oss en sådan första / honö bödr
 oss prijs / och tacka her fore och inge annan / Och thñ nådh och
 gāffuo: som gudh haffuer giffuit konügen / thñ haffuer hā gif-
 wie honö oss til nyero och gagn / ther bödr oss weta honö loff
 och tack fore / O huru wel är thz land begåffuat sö haffuer en
 Christusleghñ första hoo thz elles besinna kan / O huilkin stoor äro
 och prijs bödr gudhi for sådana gāffuo.

Men (gudh bäret) the äre alt for fåå som sådana nådhe bez
 sinna kñne / thñ fore skeer och gudhi en gāfka ringa loff och
 prijs for sine welgernigar / och går her m3 som medh alla andia
 nådh och gāffuo: sö gudh bewisar oss / at wñ iw altjdh finnes
 wara honö otatsamelige och icke kñne skōna påå at wñ haffue
 gort / Ther fore wender och gudh sina gunst och godha wilia i
 strā oss och giffuer oss förstär och konügar i sinne wrede / som hā
 sade genö Oseam prophete til thz israeltiska folkit / ja thz är så
 tilbōrligit at thñ ther icke wil besinna gudz mildheet och godz
 heet / at hā thā kenna moste gudz ogōnst och wrede / såå at then
 icke kan haffua gort / hā moste haffua ondt / och thz är fortient

B ij

Ofec. rii

120
liden / Zuar wij icke nro wilie besinna then nådh gudh affsuer
giffuit oss Suenste men warde wij wisseliga fornimandes hās
strēgheet och wiede / sō wij offra til forēne fornimet haffue.

Gudh affsuer aff sin eeghñ godheet (off ofortient) giff-
uet oss en godh Christen konūg thñ han wil wij stole wara lydo
ge och hōrige / Emoor honom haffua noghre aff woie insōdda
men sich vphāffuet och welet forduiffua honom / och thz icke ena
reso som idhr alle (käre wener) witterligit år / doch litawel haff
wer an gudh warit oss så mill och barmhertig / at han icke til-
skāde haffuer at theres onda mening och anslag skulle forta
gha oss wor godha konūg / utan haffuer underliga uoogh latit
them m̄z theres onda wilia sielffua warda til inrit / och thetta
kūne wij icke an nro besina en part aff oss / wā rope offuer hor
nom offuer hela landet / seyendes honom sōra jet ochristeligit re
gemēte / och the ropamest / och warda bāst hōrde sō minst weta
huad jet Christelighit regemente tilhōrer / och år thet off allom
witterligit noogh / hoo the āre som sādana āstadh komma / och
fiñes wel i krōniken at aff huem sādana stycke i fortidhñ kōmen
āro / Gudh giffue at thz icke sunnes heem til sombligha aff thñ
som m̄z theres godha lārdom och exēpel skulle (som theres em-
bete tilkreffuer) dragha thñ menige man och simpel almoga til
lydhactigheet / huilke nro āre the samē sō thñ dragha thñ i frā /
huilkit inrit litit tilfelle giffuer / sā nro som til forēne at wāra rāt
insōdde heerar moste warda forduiffne / och fremāde sōstar igen
indraghas / ritet til aldria stōrsta skadha och sorderff / sā at ther
m̄z āre vpsylte land och stādher / m̄z entior och fadhildds barn /
och sā fulbordas thet S. Judas screeff om nogra som herstapet
foracta skulle / huilkit wisseliga en part nro gōra / epter the see at
theras stora tyrannij ey tilstād warder / ther fore forsmādha och
foracta the herstapet / O huilke sorggiffrigh terta moste the haff
wa / the ther m̄z thñ menige mandz skadha och sorderff fara ep
ter theres eeghet vphōgilse och herradōme .

Men iach befruerar skoliga at gudh icke lānge ljdher sādaz
na wroo otacsamligheet / utan sāsom han haffuer aff sin nådh
och barmhertigheet giffuit oss en godh Christe konūg / sā tagher

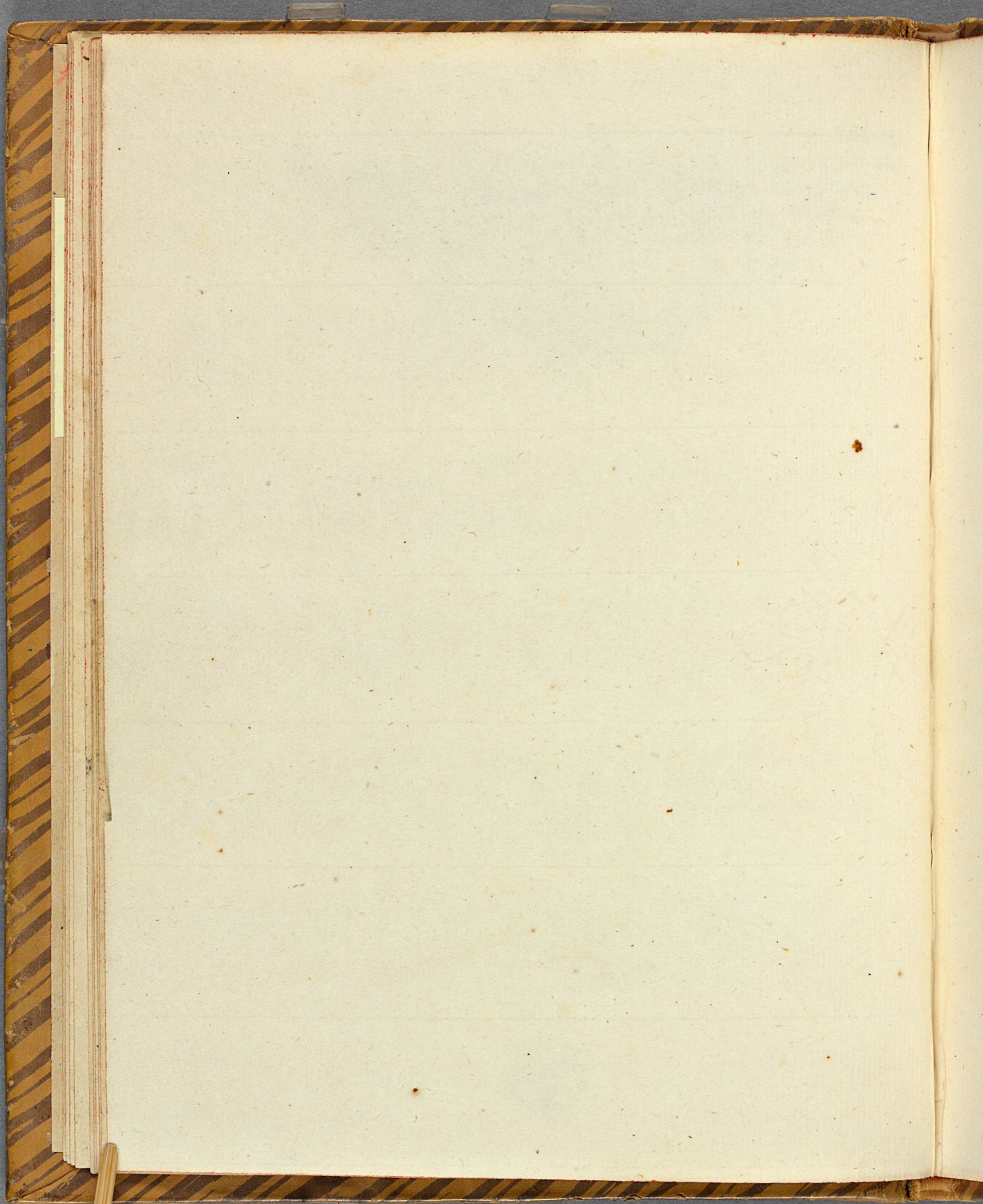
Hå honö i sinne wiede off i sin igen / och giffuer off (epter wor
 forient a lödn) en tyrä igē thñ off icke tilstādian des warder såz
 dana wilkor och frūheter som wij nro hassue / och giffuer off en
 vrblandst fösta / medhen wij wor insödda fösta icke lidhaktne /
 och när så skeer thå warde wij wel besinnādes ath wij hassue
 hassi gott och kunde thz icke bruka / och hade thet thå gerna igē /
 men thz är thå seent / Thetra warder off wisseliga wedhifaranz
 des huar wij icke snarligen besinne och stickē off Christeligha es
 moot wor konūg som Christet folk bödr at göra / och besatte off
 platt inett mz regemēt / thz är konūgē och hās befehningsmen
 besalet / Achte wij vnderfäterne vppå at wij äre them lydige och
 hörige / ty thet är off besalat .

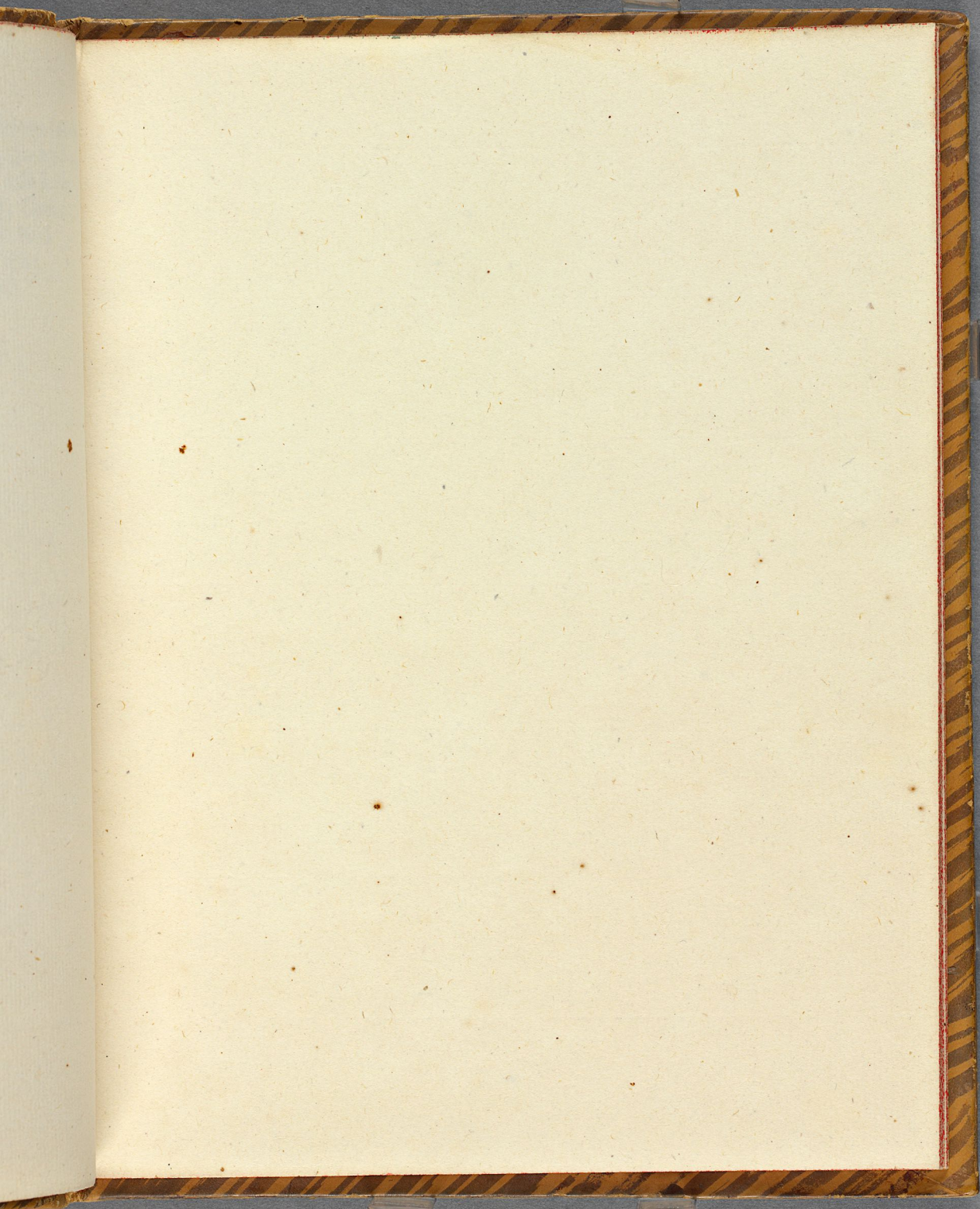
Ther fore (käre wener) ligger off alle / lekter och lärde / thñ ene
 mz thñ andra / macht vppå at wij off är nro besinne och bliffue
 huar widh sin a befehnig och bekymbre sich icke mz thz en annan
 besalet är / Konūgen beholle regemēt / ty thz är honö besalet / bis
 copar och prestet predike gudz oord / ty så tilkrāffuer theres em
 bete och befehnig / och ware mz off andra / konūgens wonderdāz
 nige lydige och hörige som off allom besalet är / thz och så göra
 huar i sin stadga epter sin kallise / tackandes gudh for thñ kon
 nūg hā off mz begāffuat hassuer / och bidhie innerlige at hā wil
 vnnā off honö mz ire lyckosalighit regemēt / at han mz off och
 wij mz honö māghom Christeliga sticka off emoot huar annan
 på alla sidhor / Och när wij sådana sinne och menigh hassue / thå
 begāā wij thñ a högrūdh rätt / och thå skeer thenna crōningen
 Christeliga / när wij take och loffue gudh for thz han hassuer
 thñē konūgen giffuit off / thñ wij och kēne godh ther fore epter
 thz gudh hassuer kēde honö godh thñ fore / bepliccendes off til
 (epter gudz befehnig) wilia wara honö lydige och hörige / och thñ
 fore (honö til äre) settie wij ene crone på hās houud / stadhsfēstāz
 des honö thñ mz i hās konūg / ligen embete / och så honö ene spire
 i hās hender / och stadhsfeste ther mz hās wellegheit och regemēt
 te / at han skal fulla macht hassua til at regera och rådha offuer
 off / ja wij mää thet wel gladeliga göra / han är then som sorg
 och bekymbet hassuer for woro skul / Sää ath när wij rätzlige

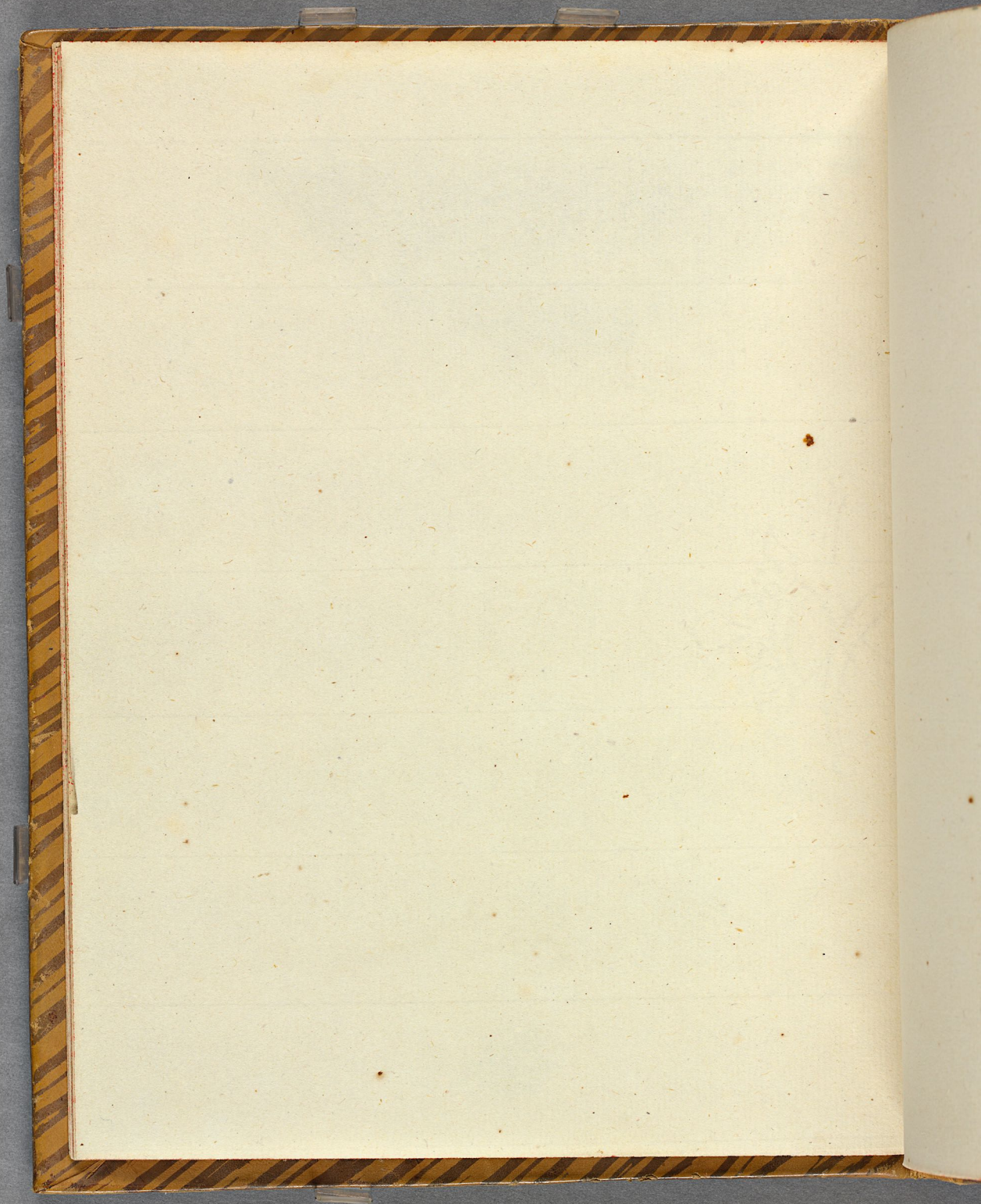
tilsee / chã gôr han off skone tienist an wij gøre honom / Gudh
 alsmectig aff sinne grundlösa barmhertigheet giffue hond nås
 dhen at han säå i sitt embete och regemente mää stadhs
 festas / at han mää i all sin lifftidh ehz Christus
 liga bnta / at han mz off och wij medh hond
 moghe alle säå sticka off at wij bliffue i
 gudz ynnest och wilia / och thetets
 ra begiera seye her til
 2 M E 7

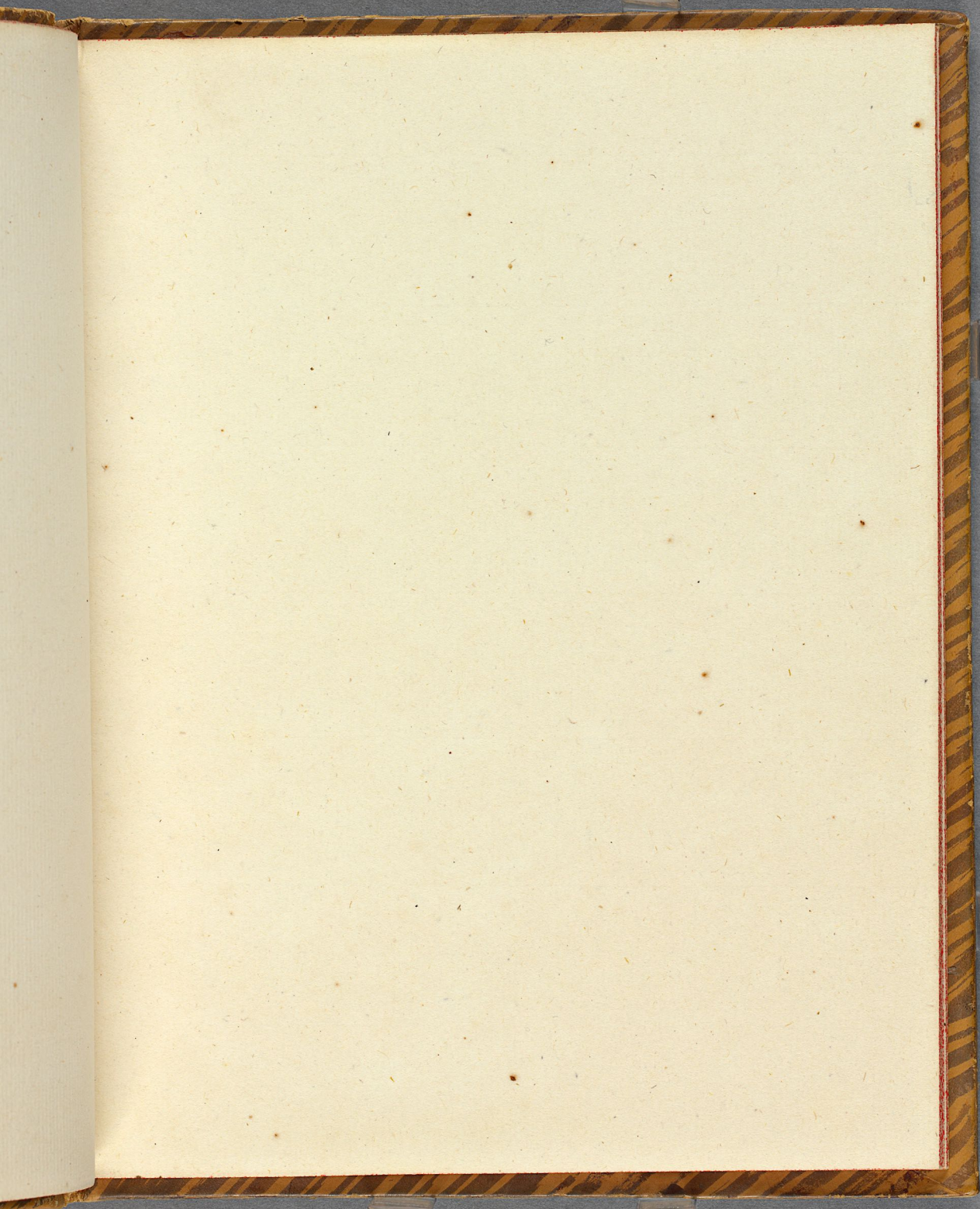

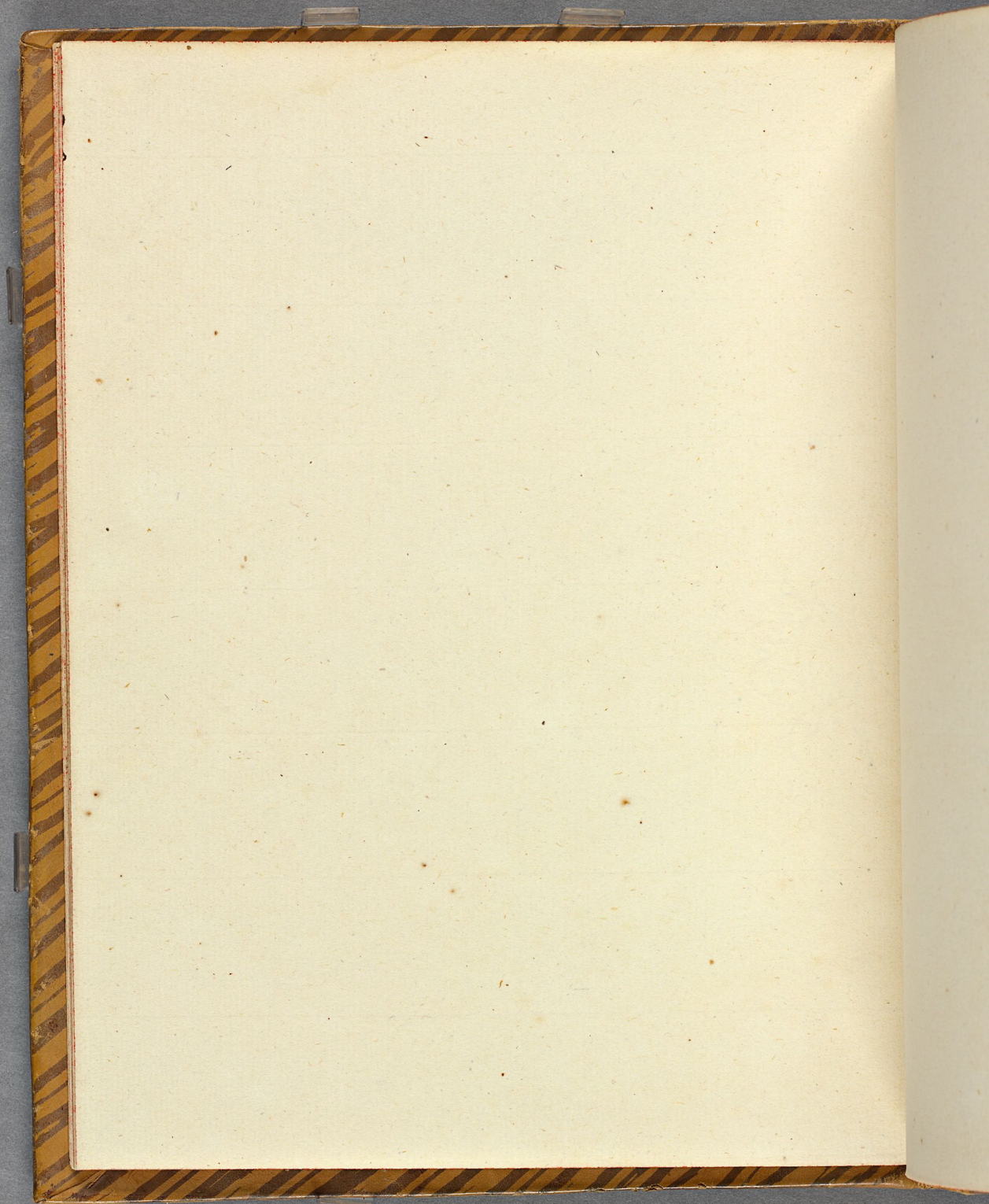
honom / Gidh
iffue hond nre
maa stadha
z Chifke
h hond
iffue i
te

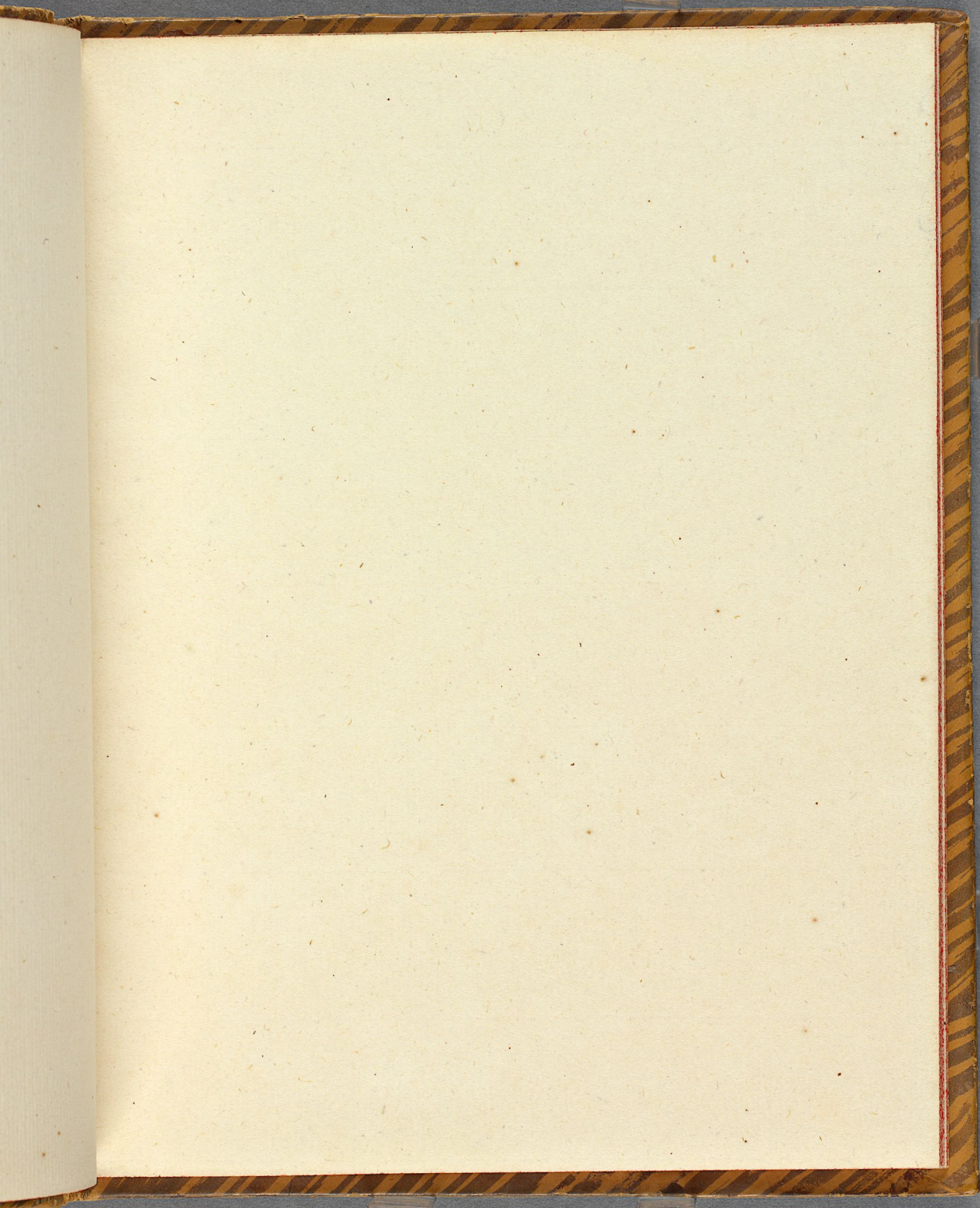

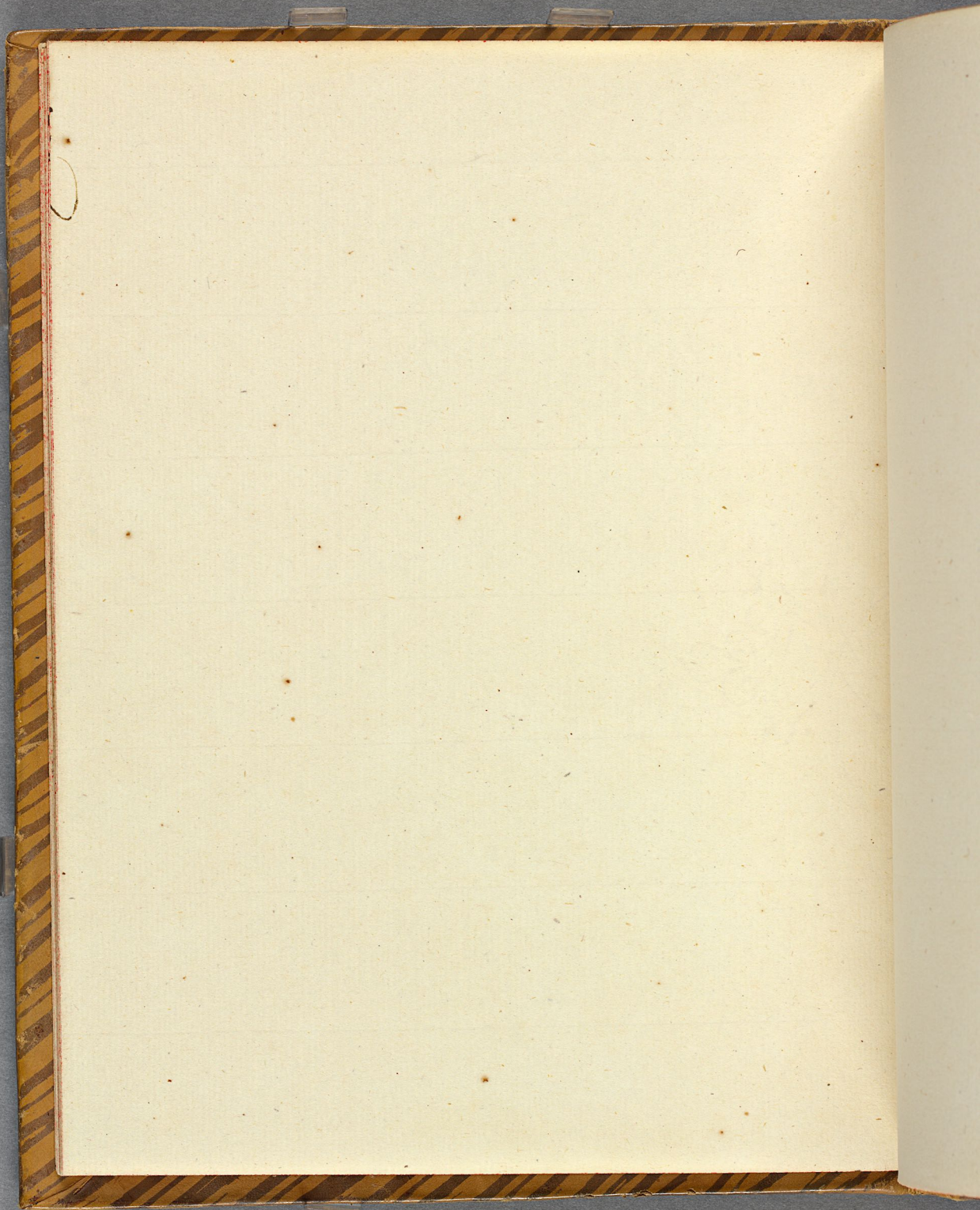

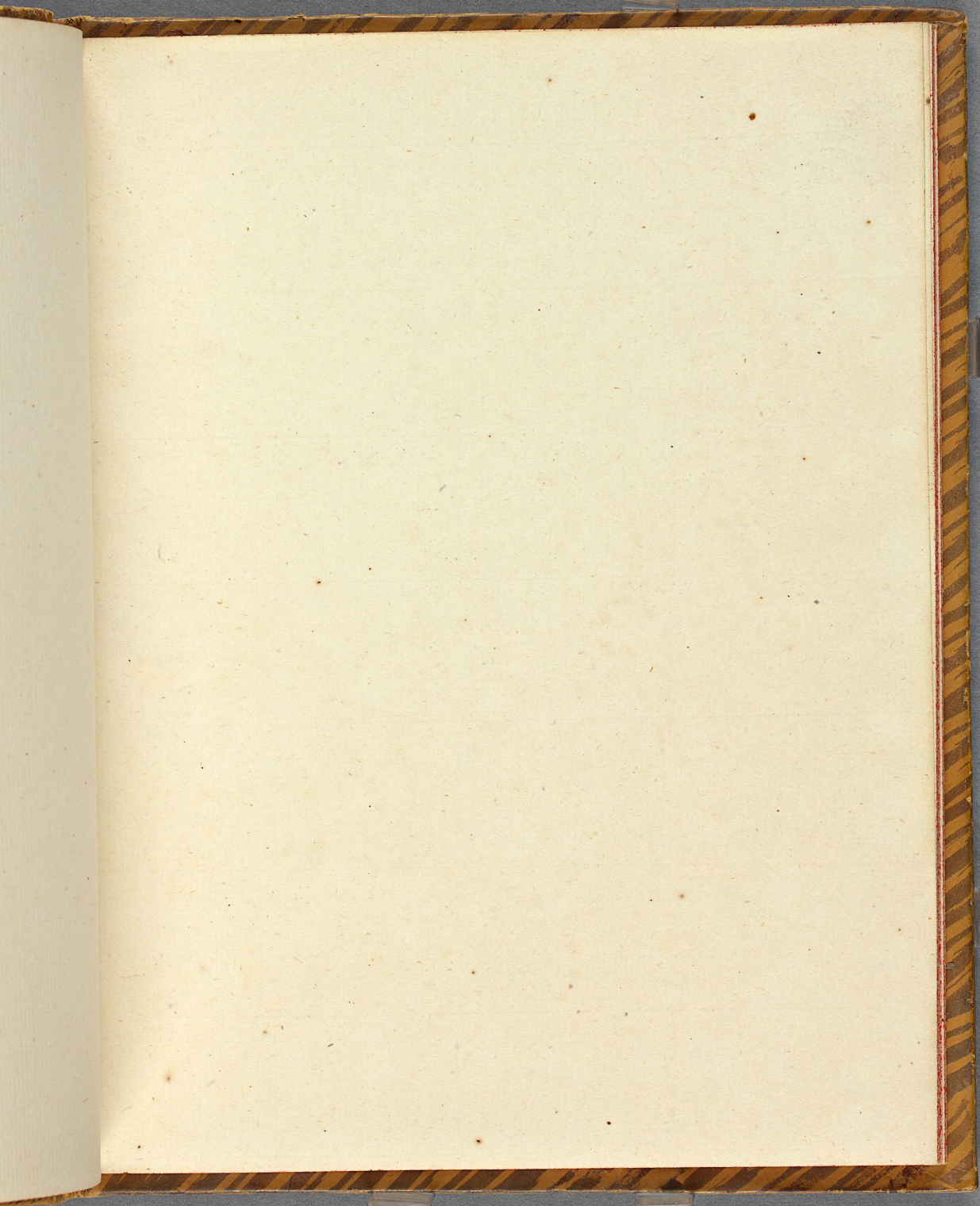

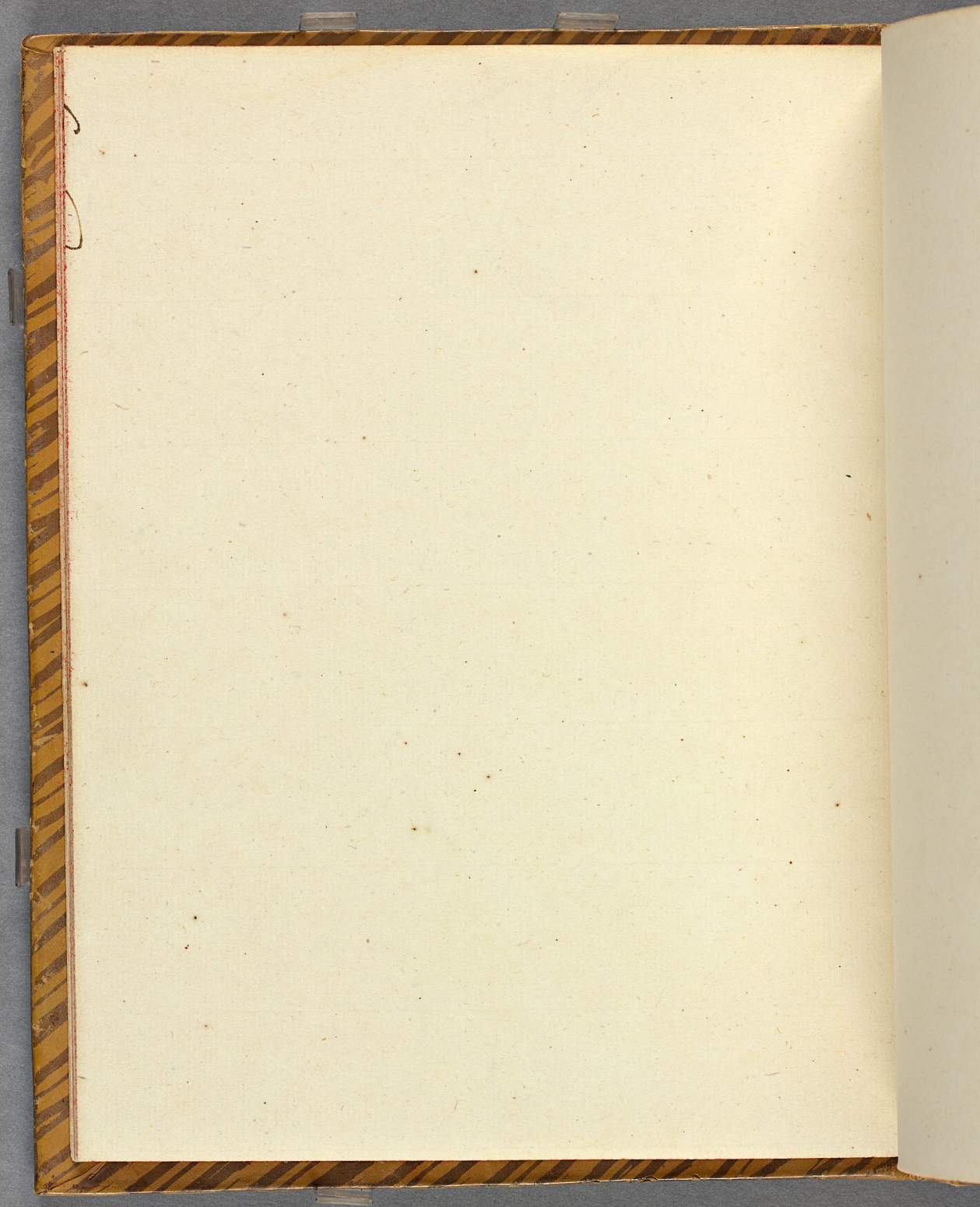

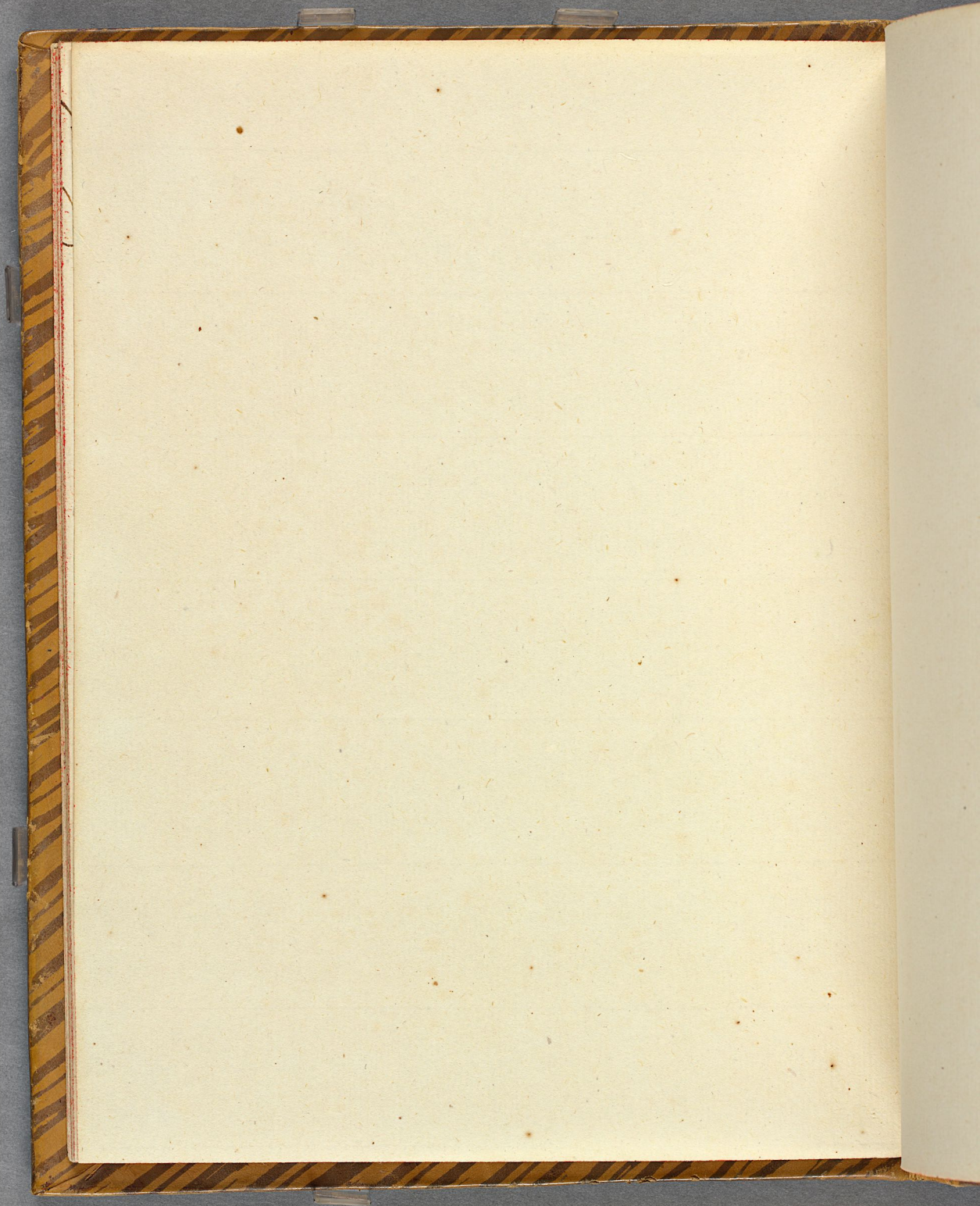

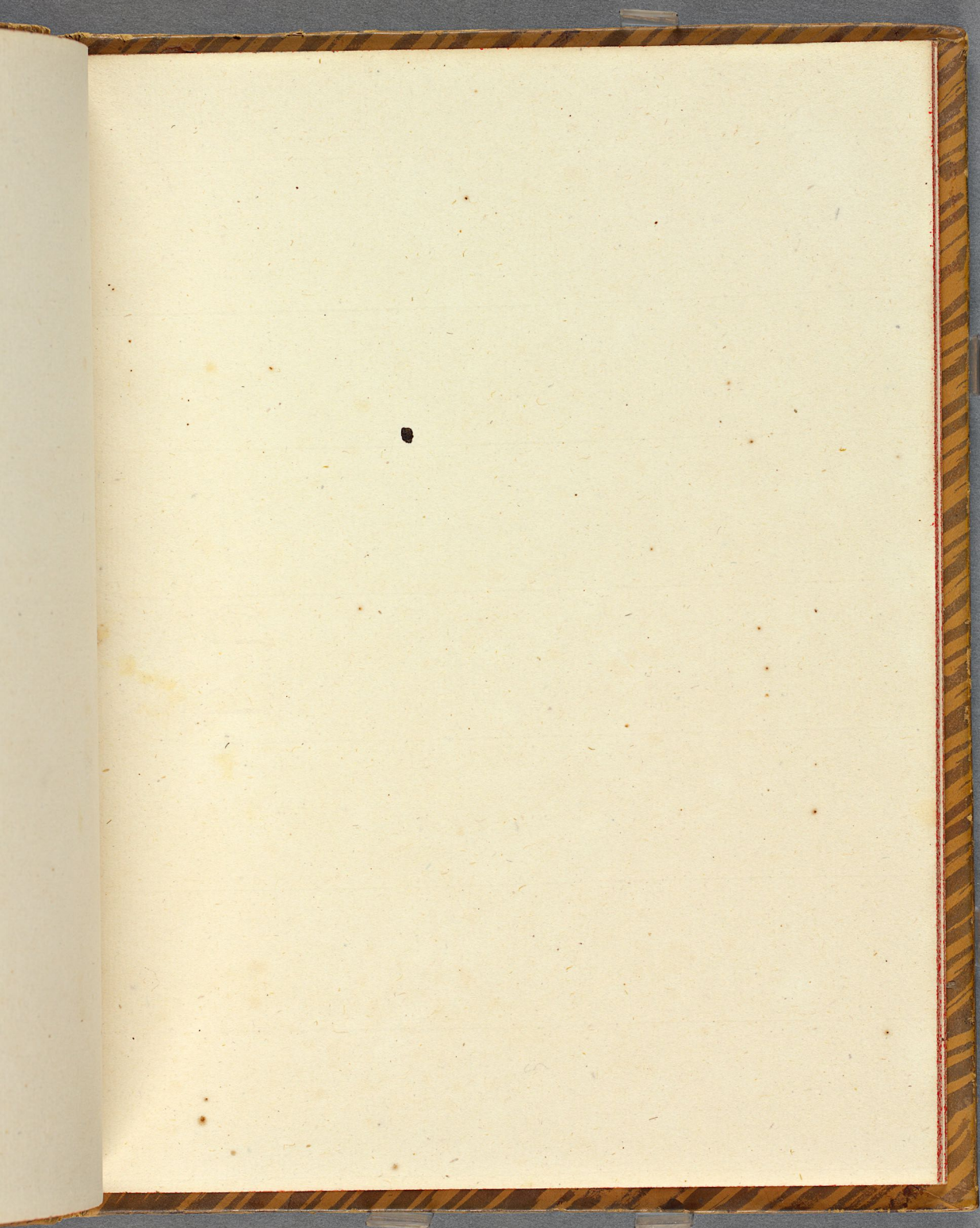

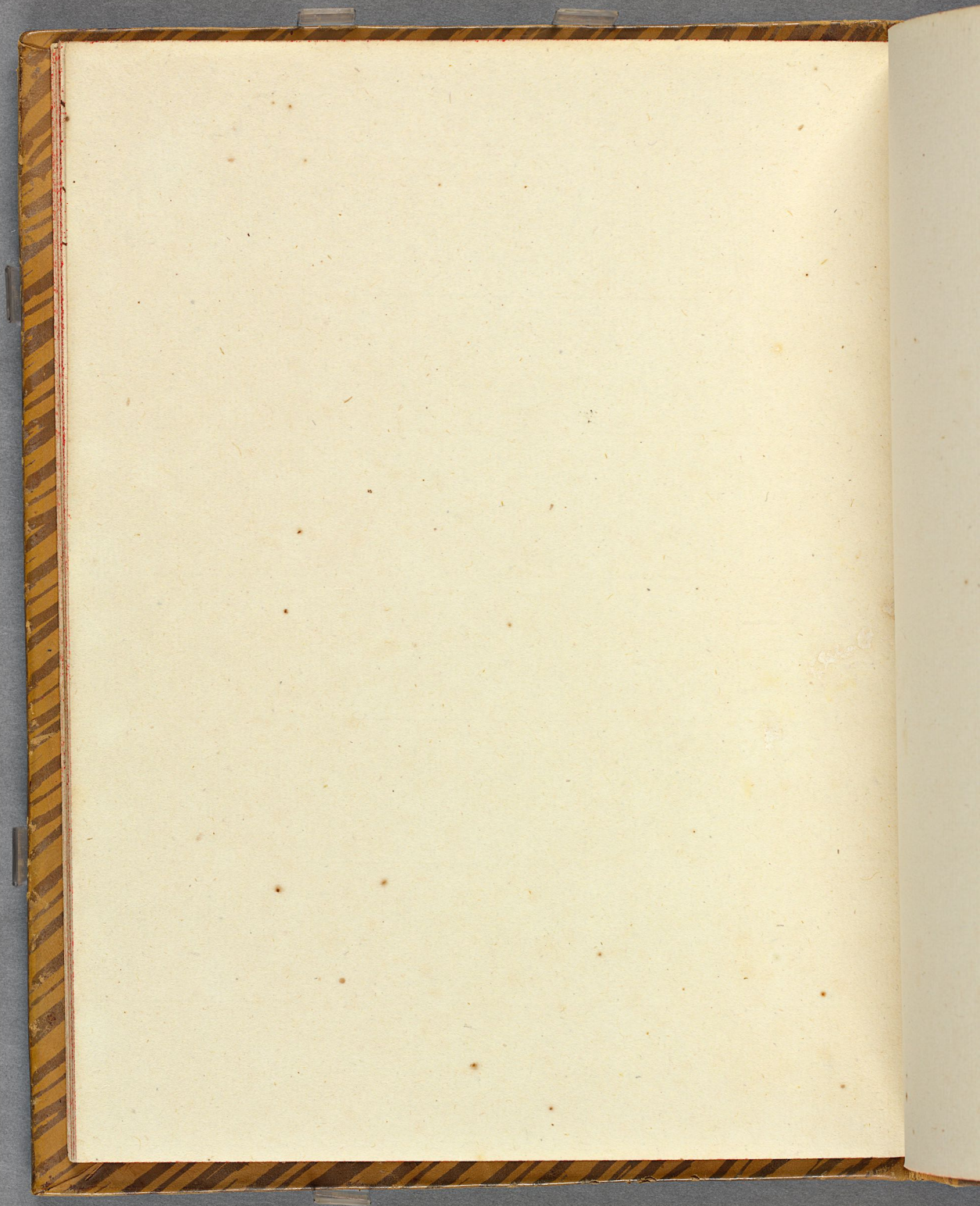

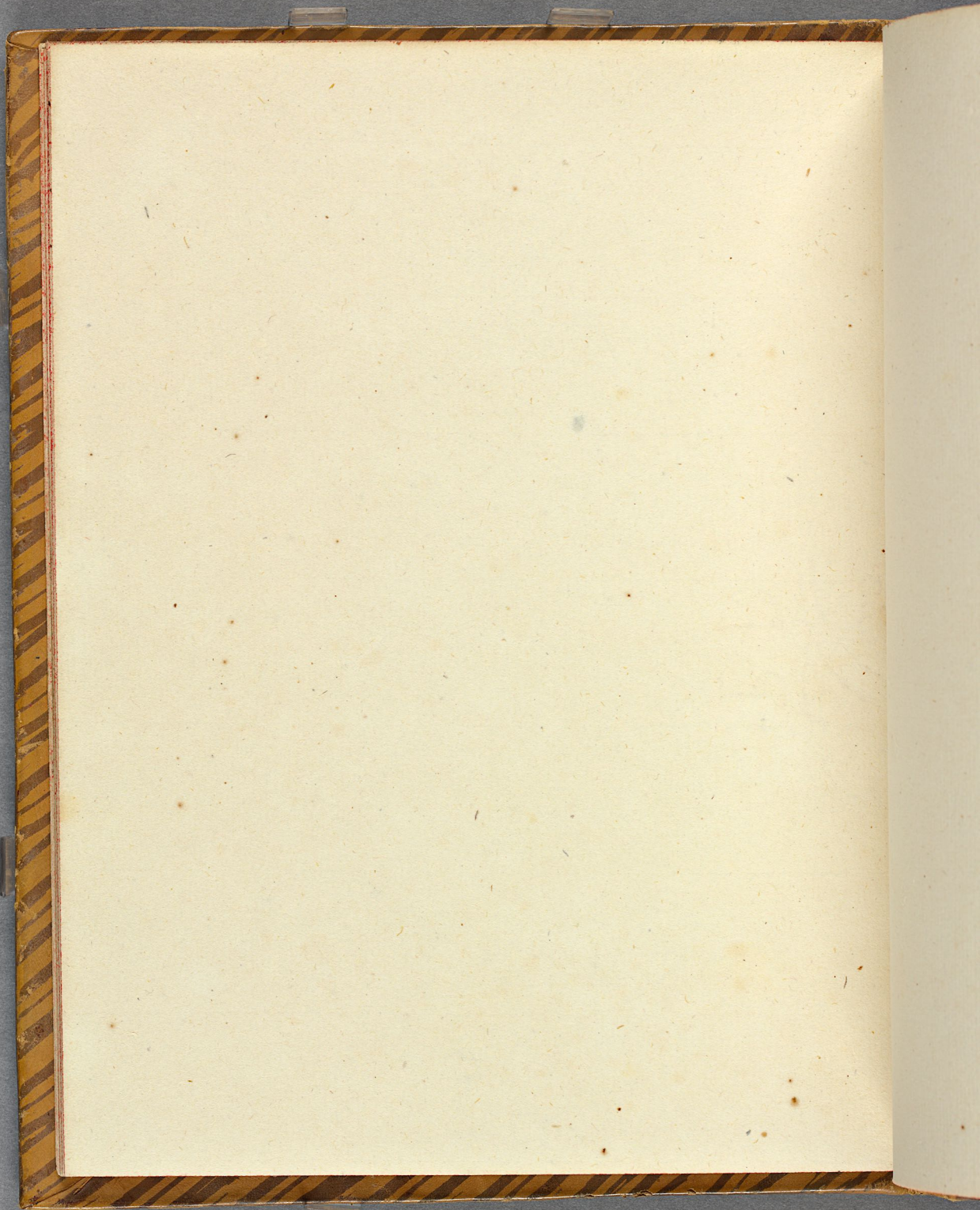

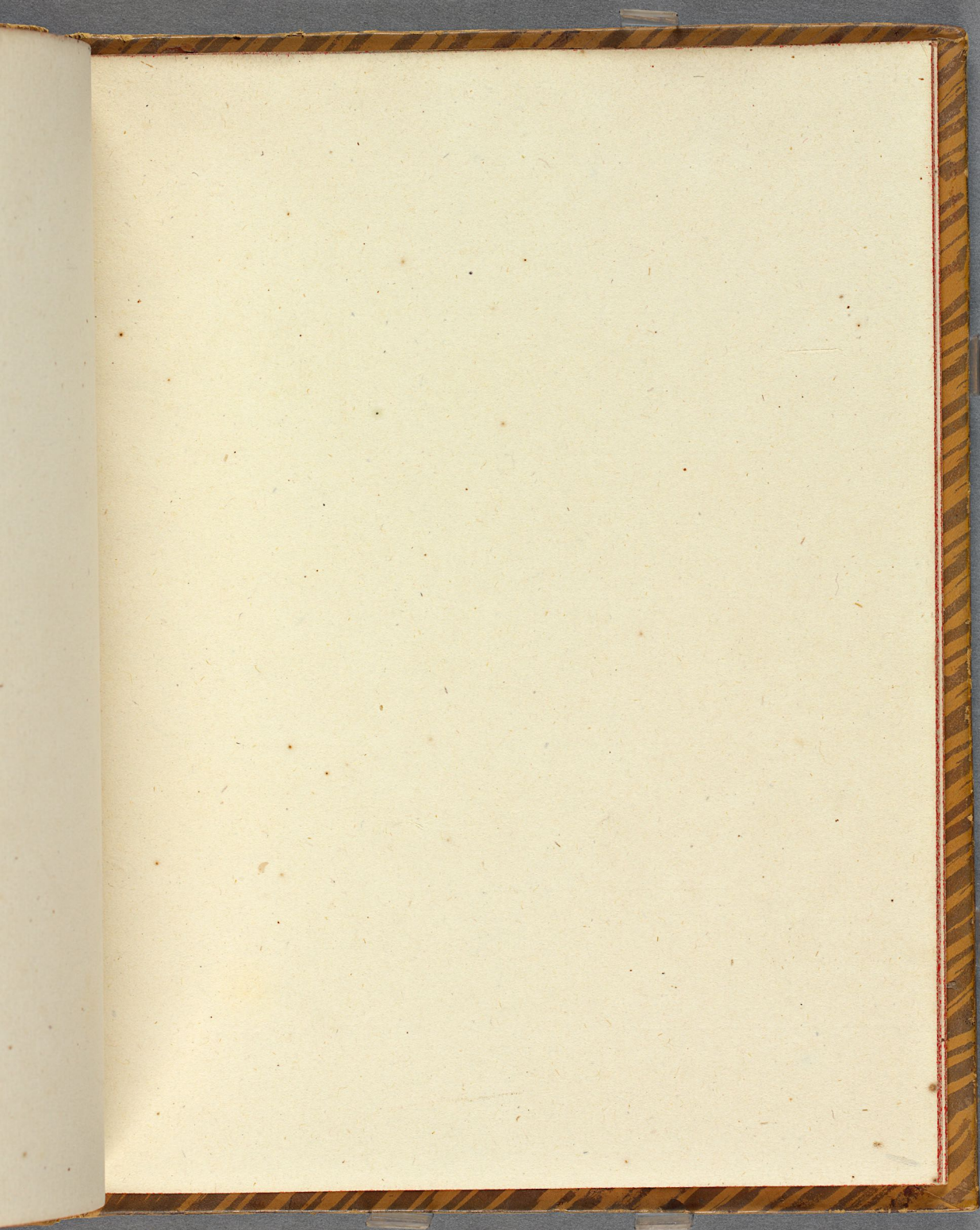

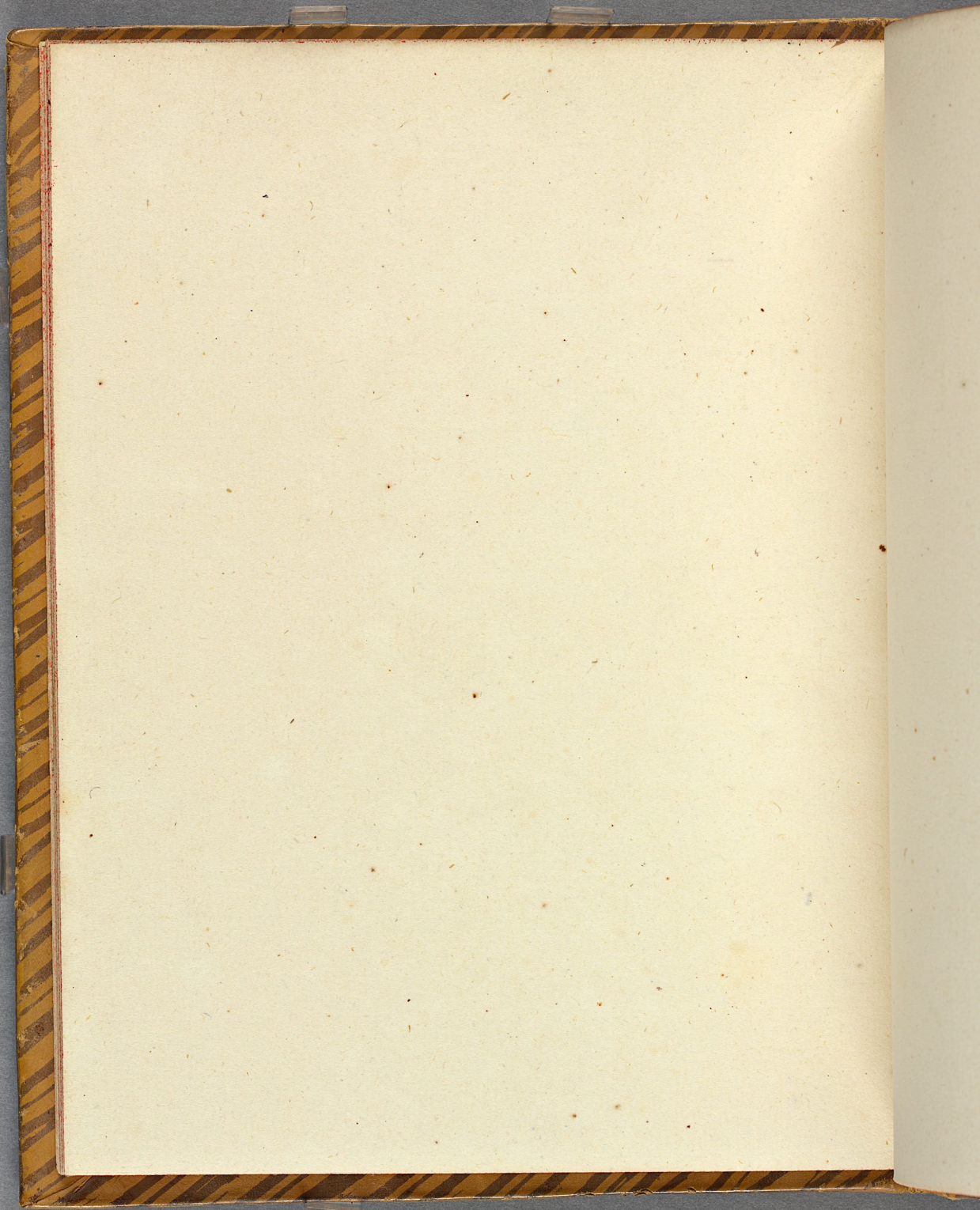

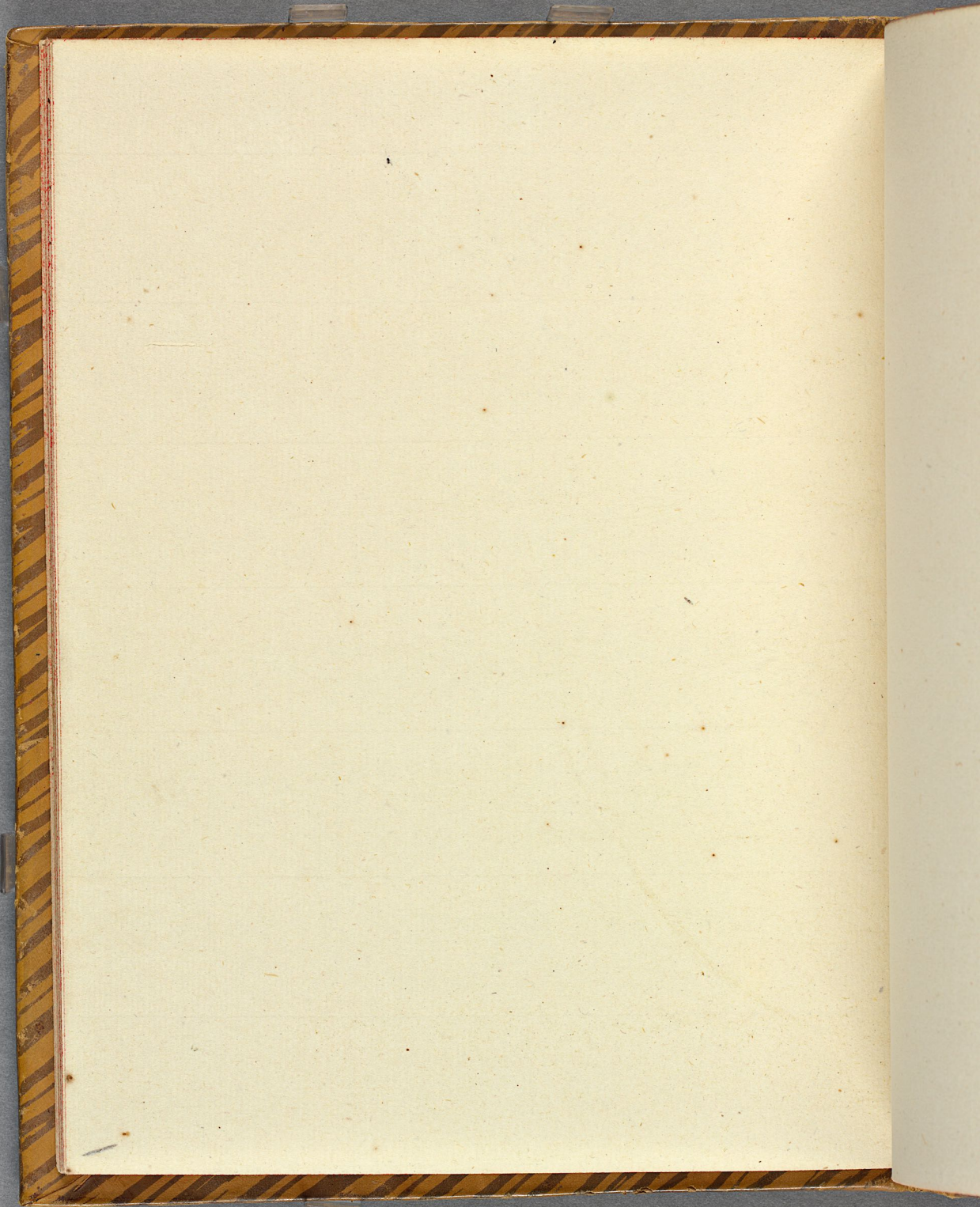

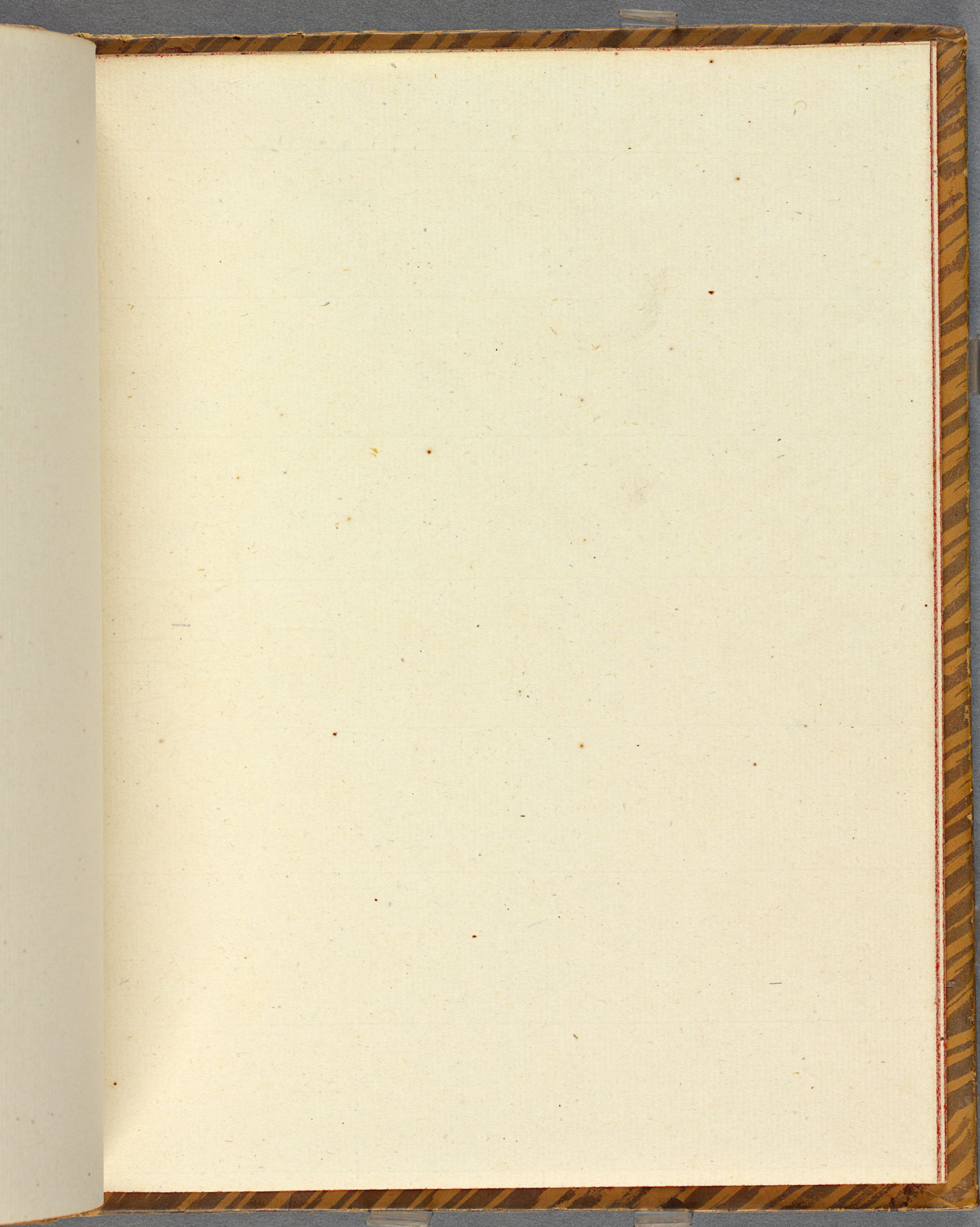

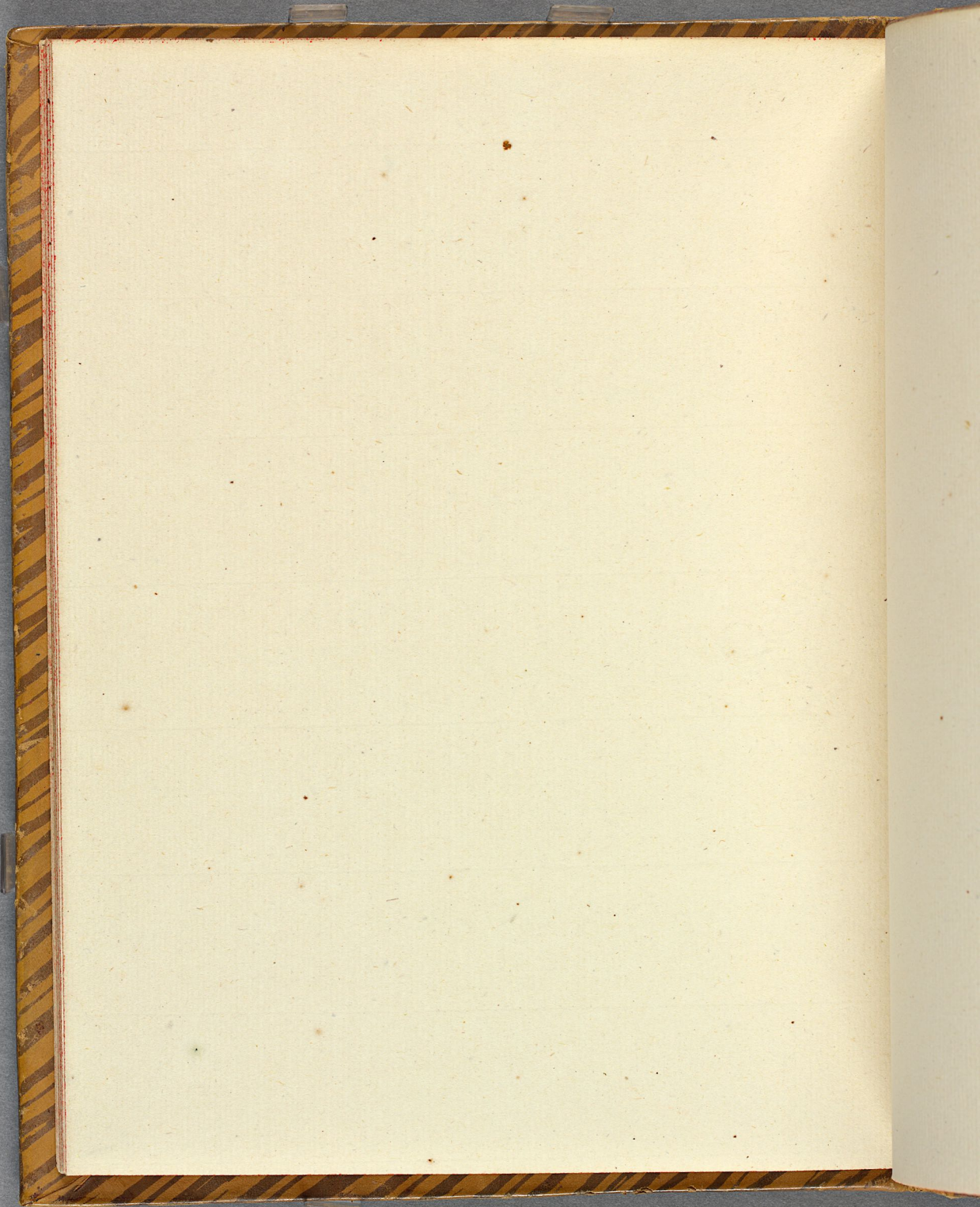

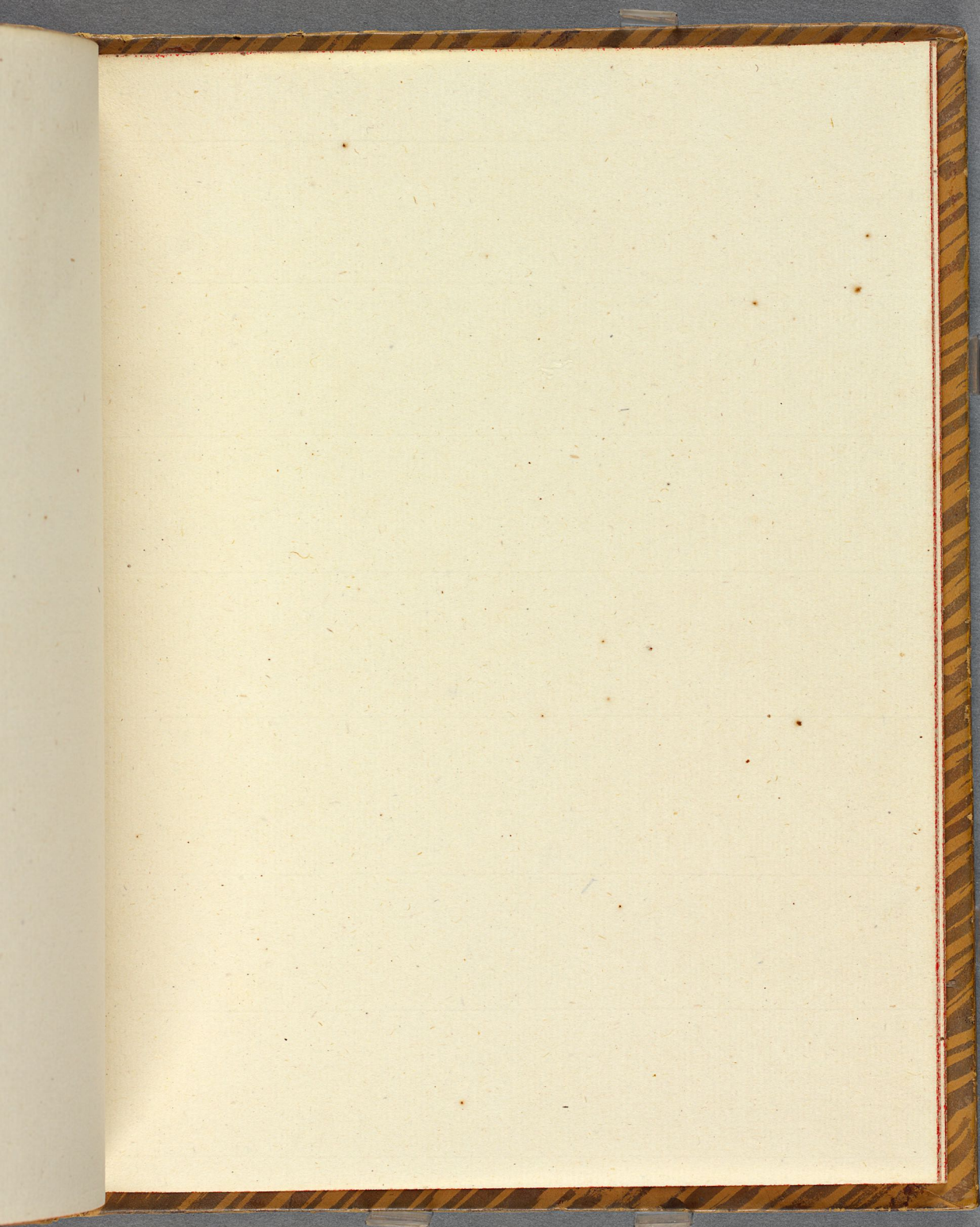

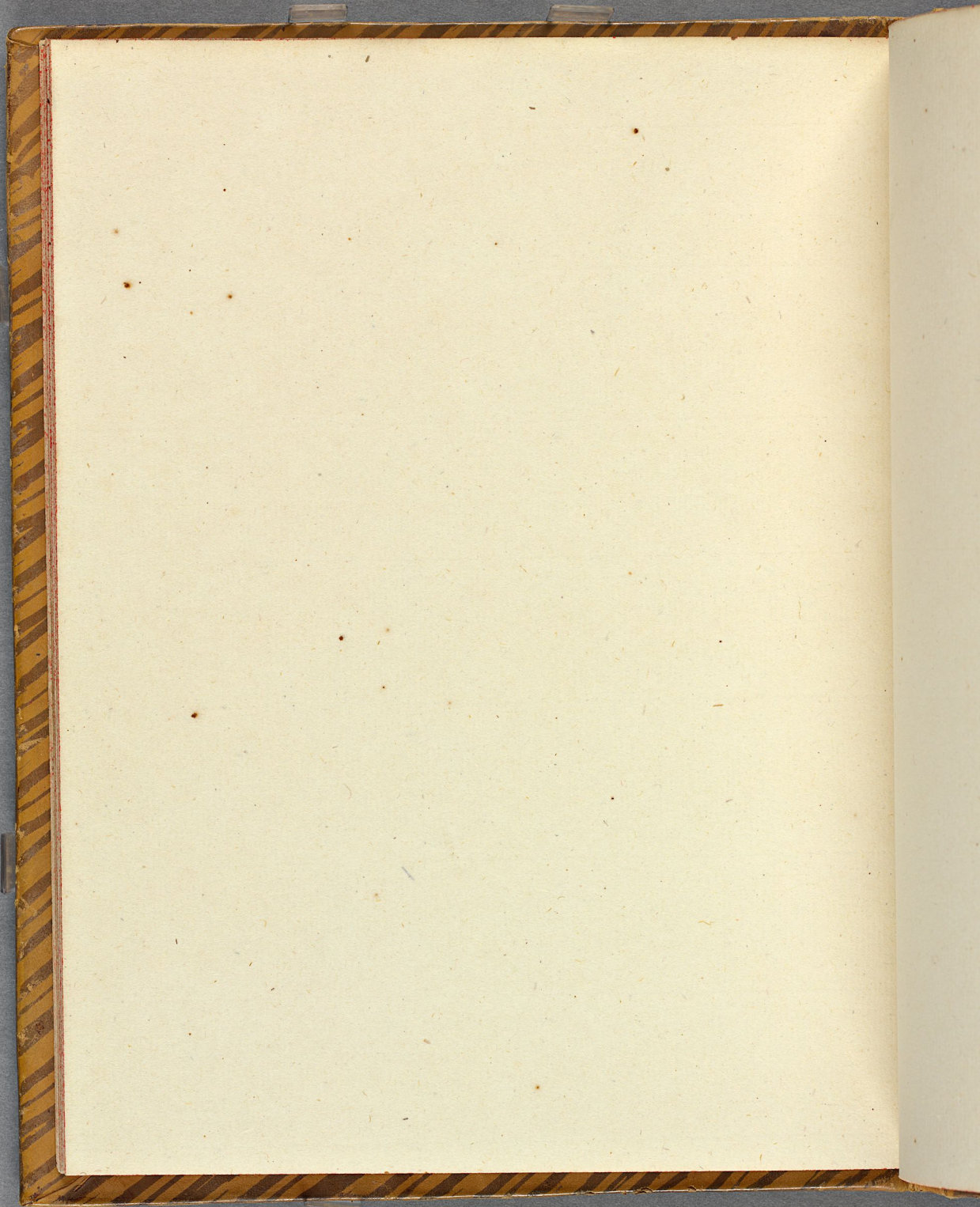

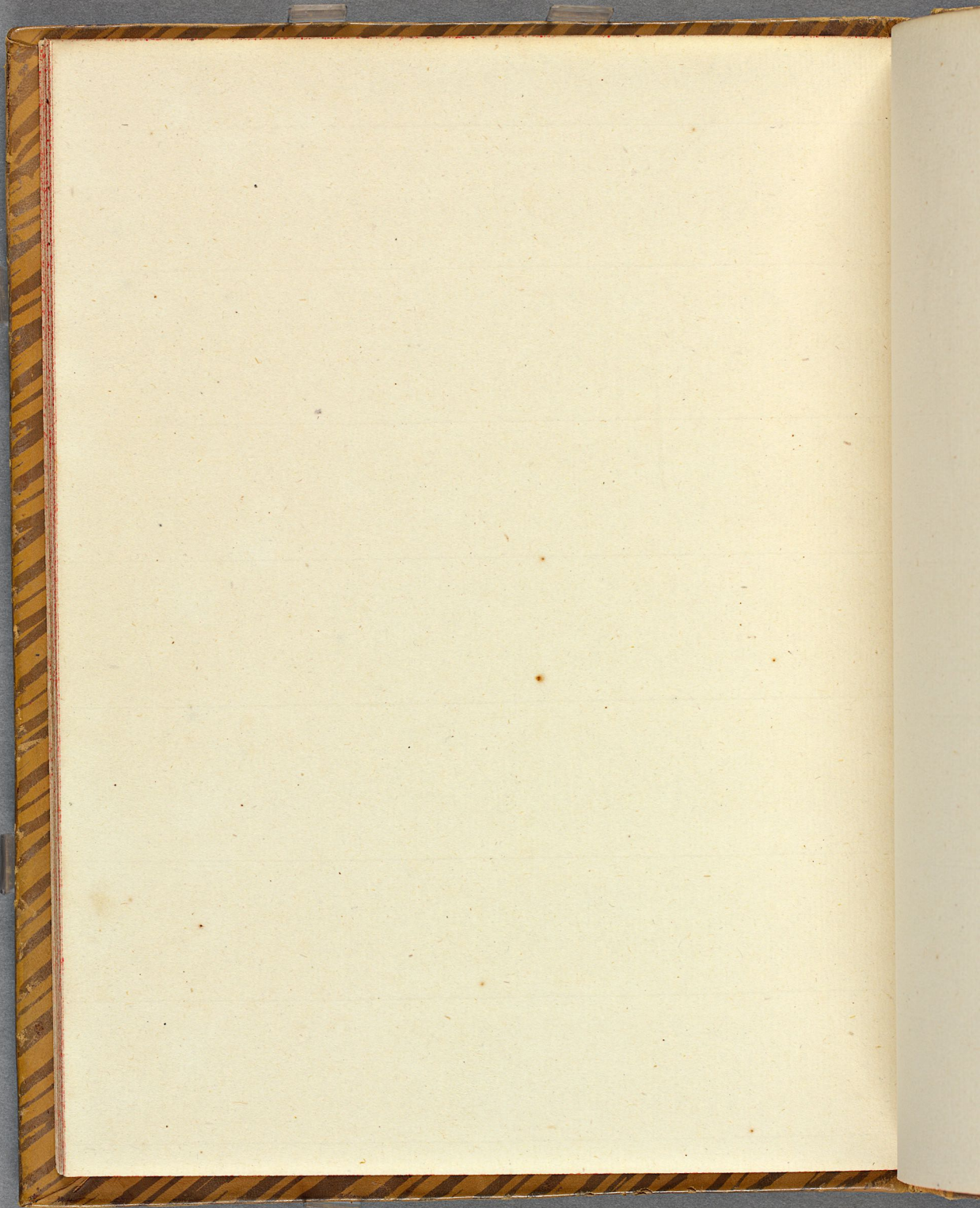

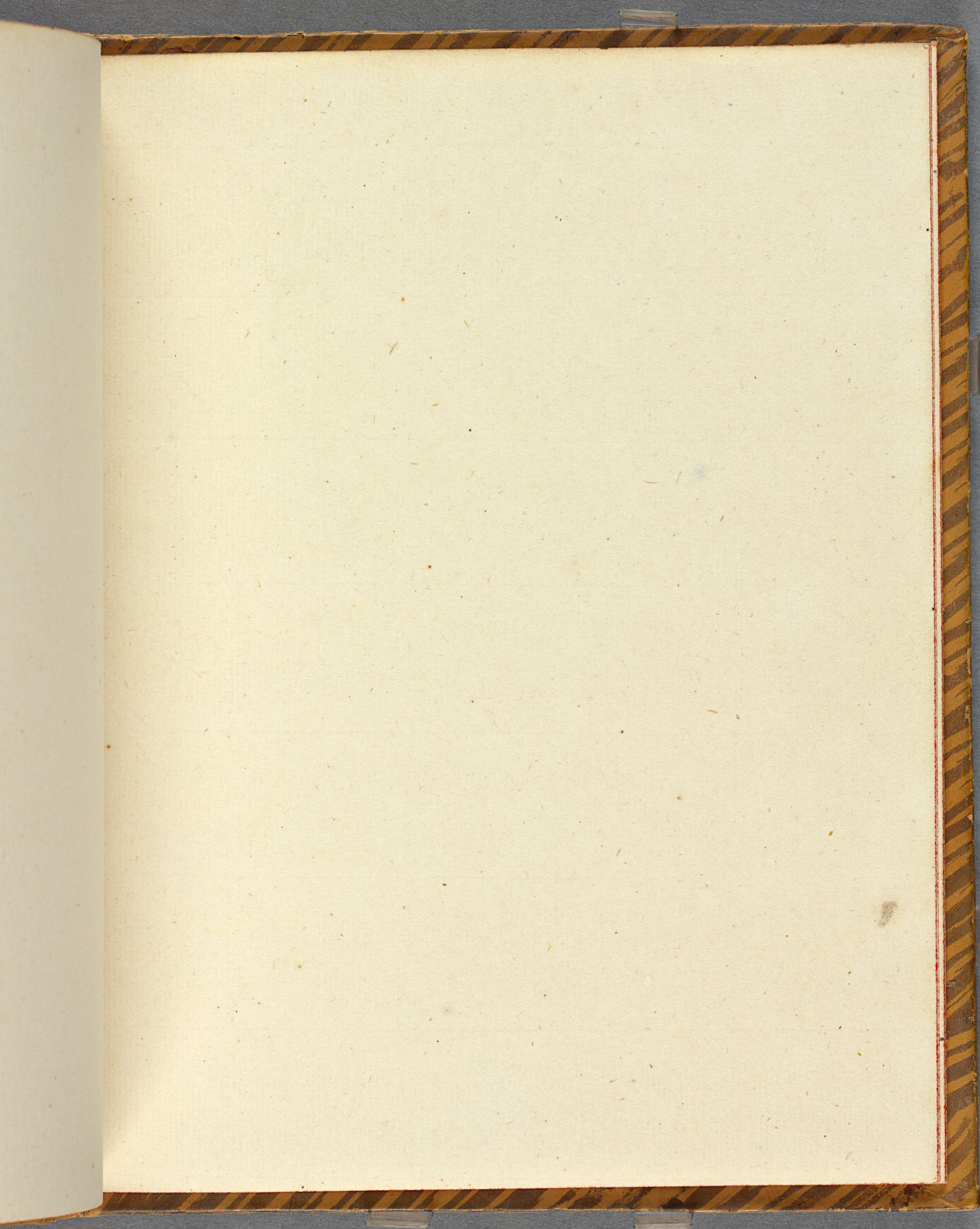

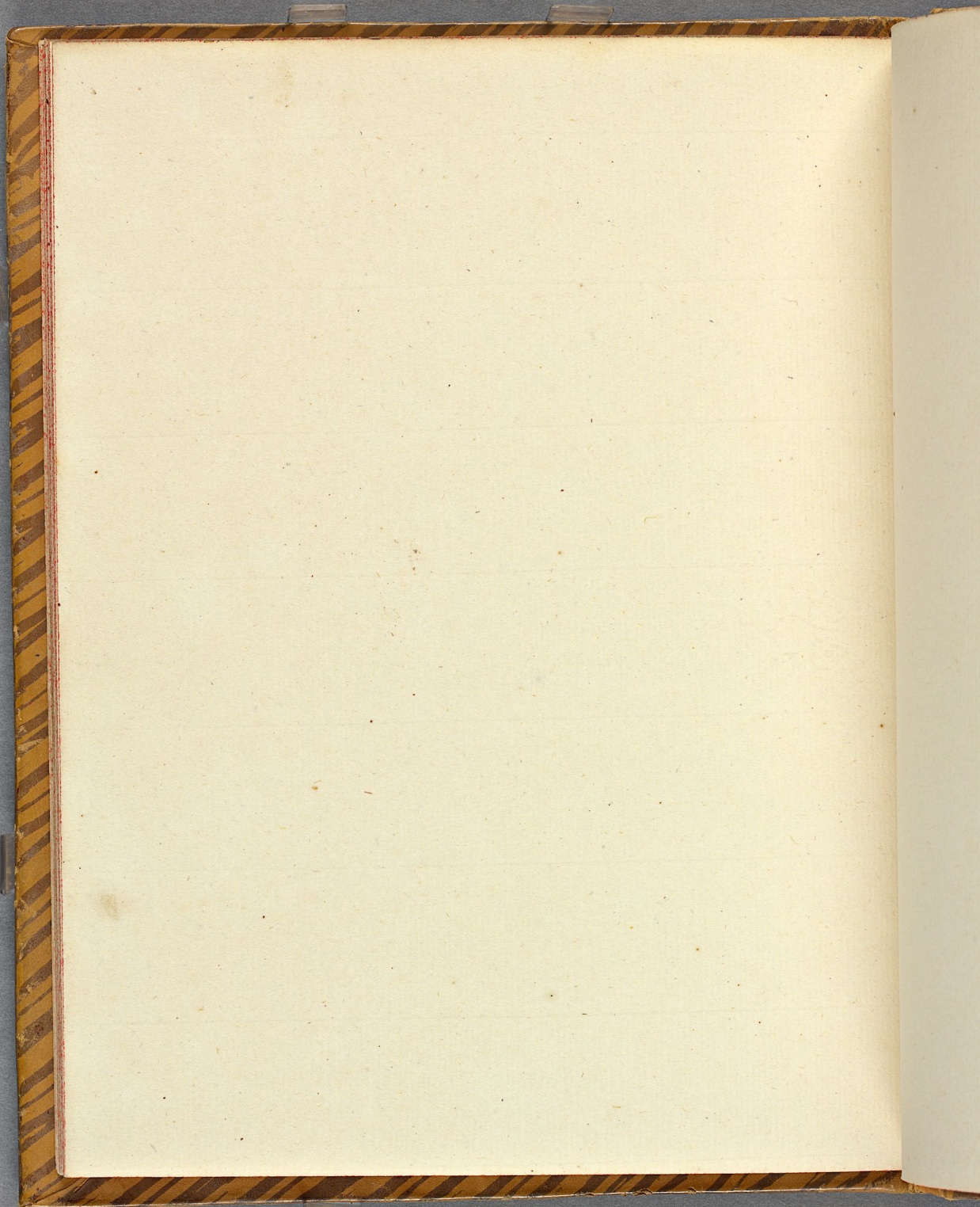

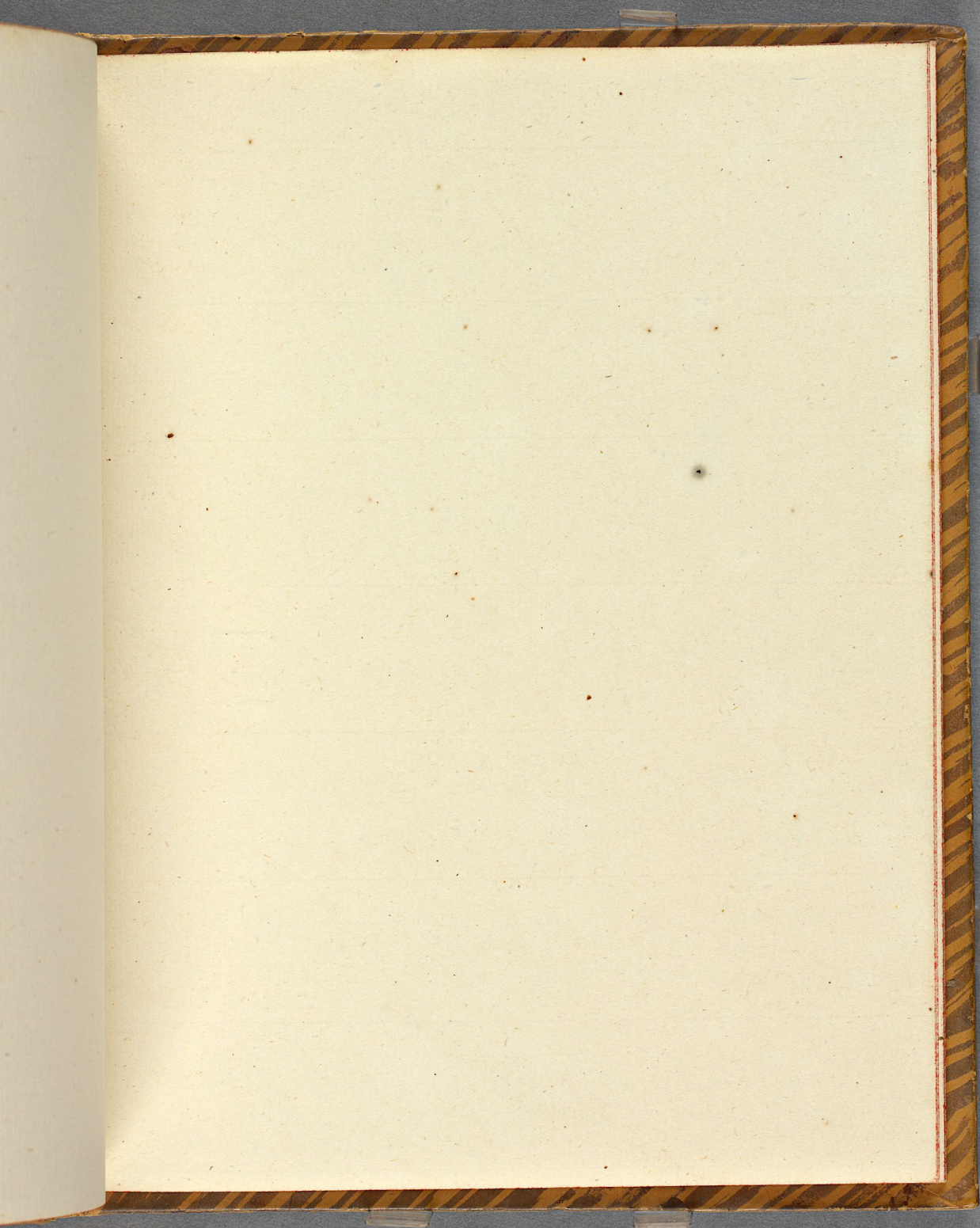

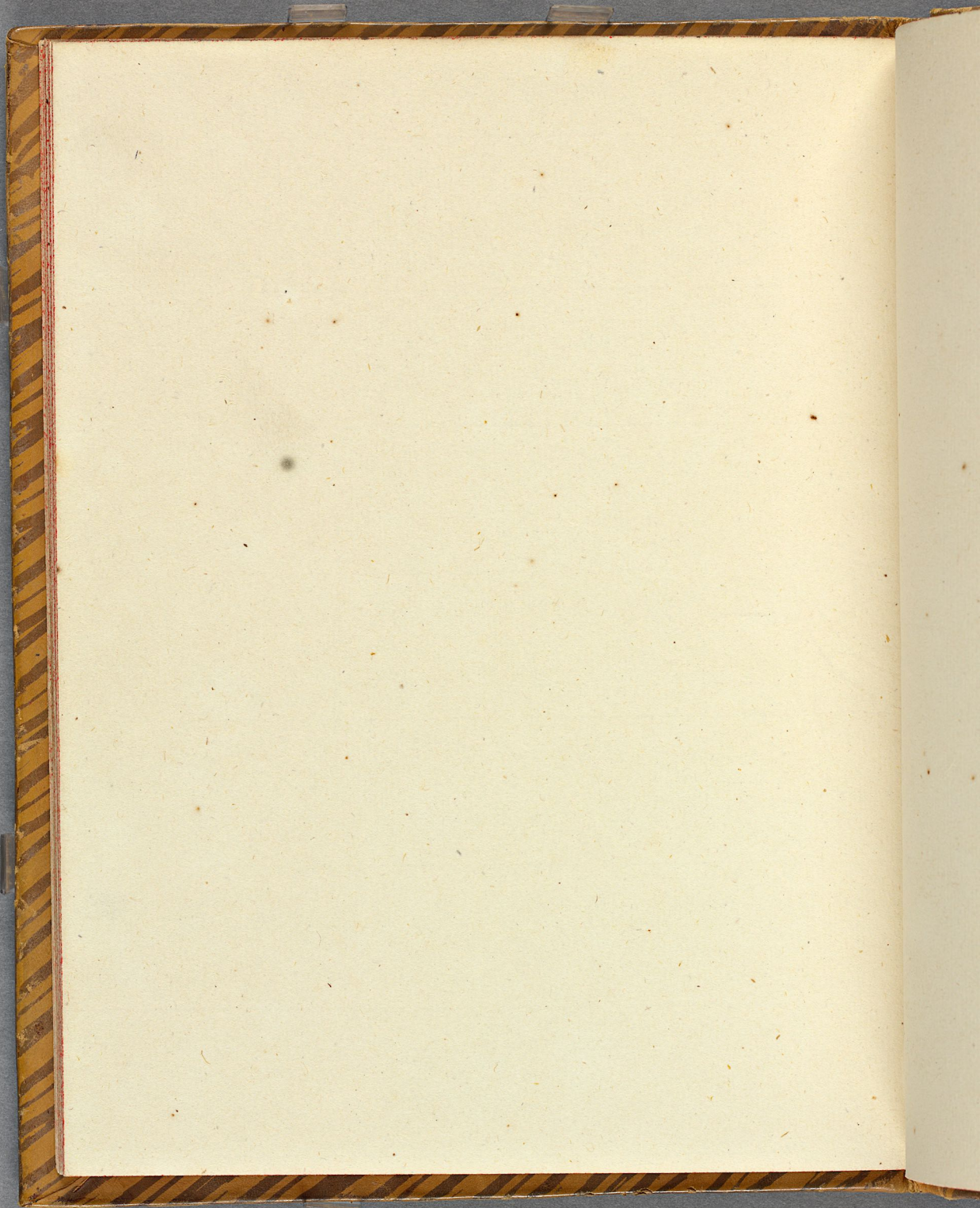

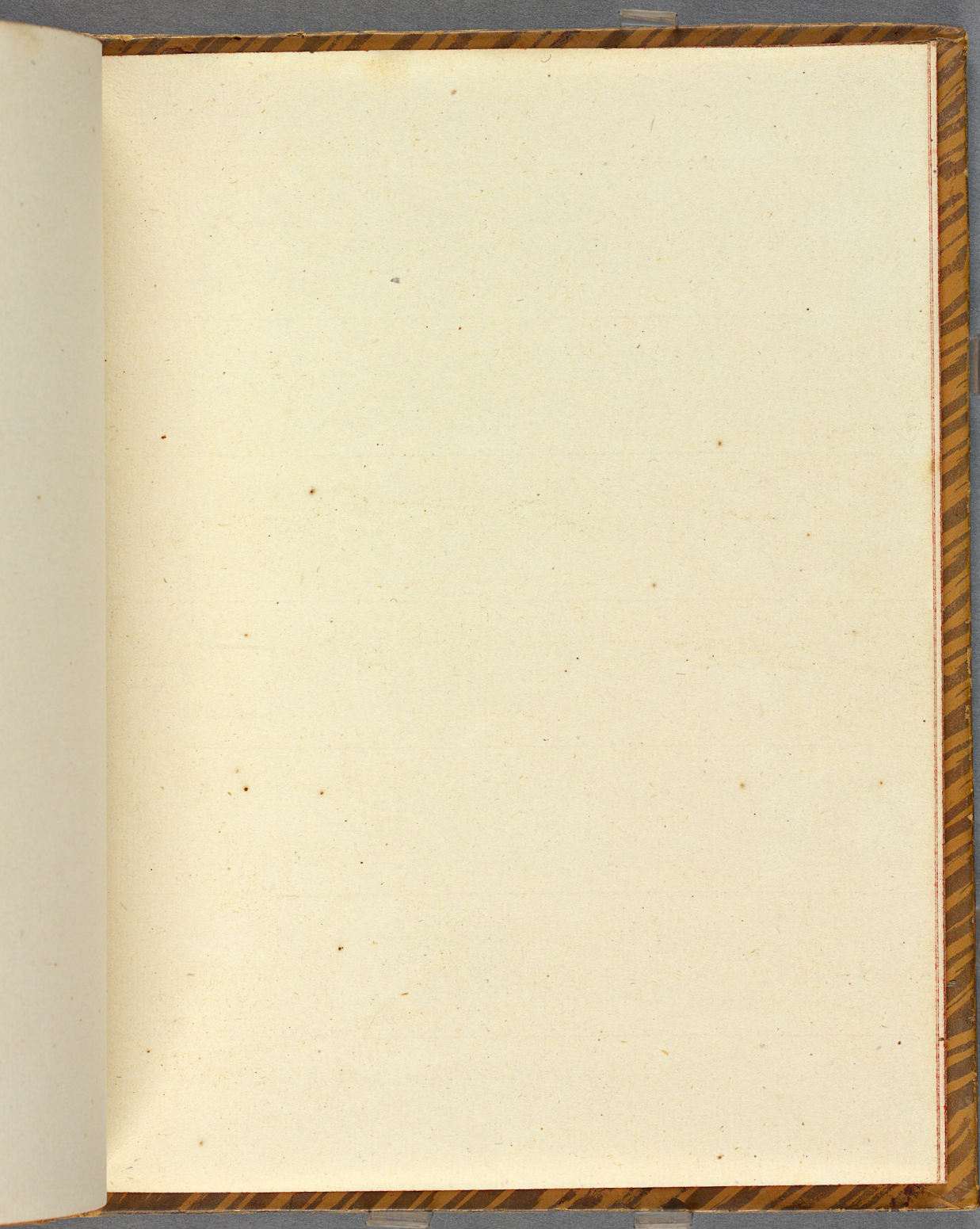

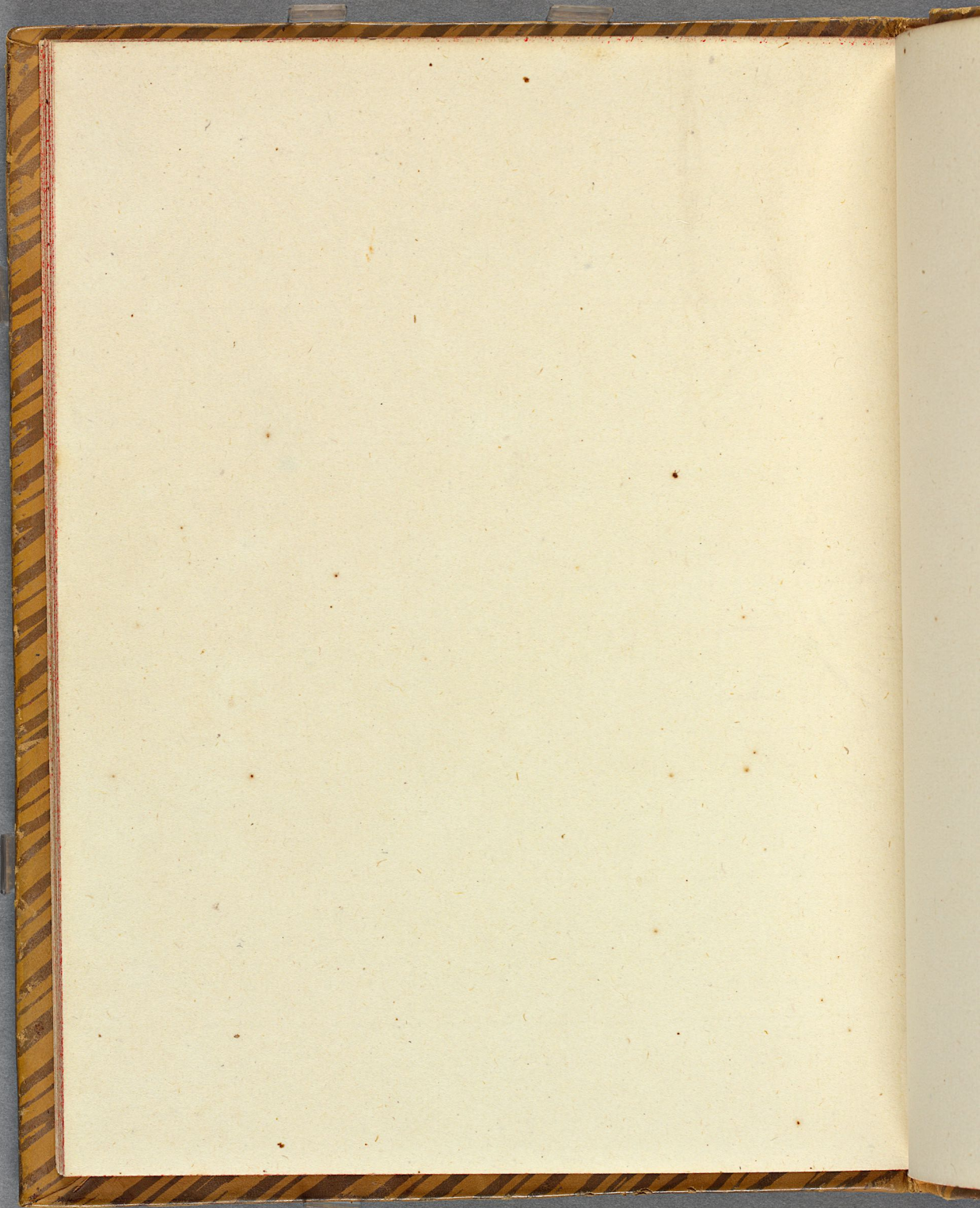

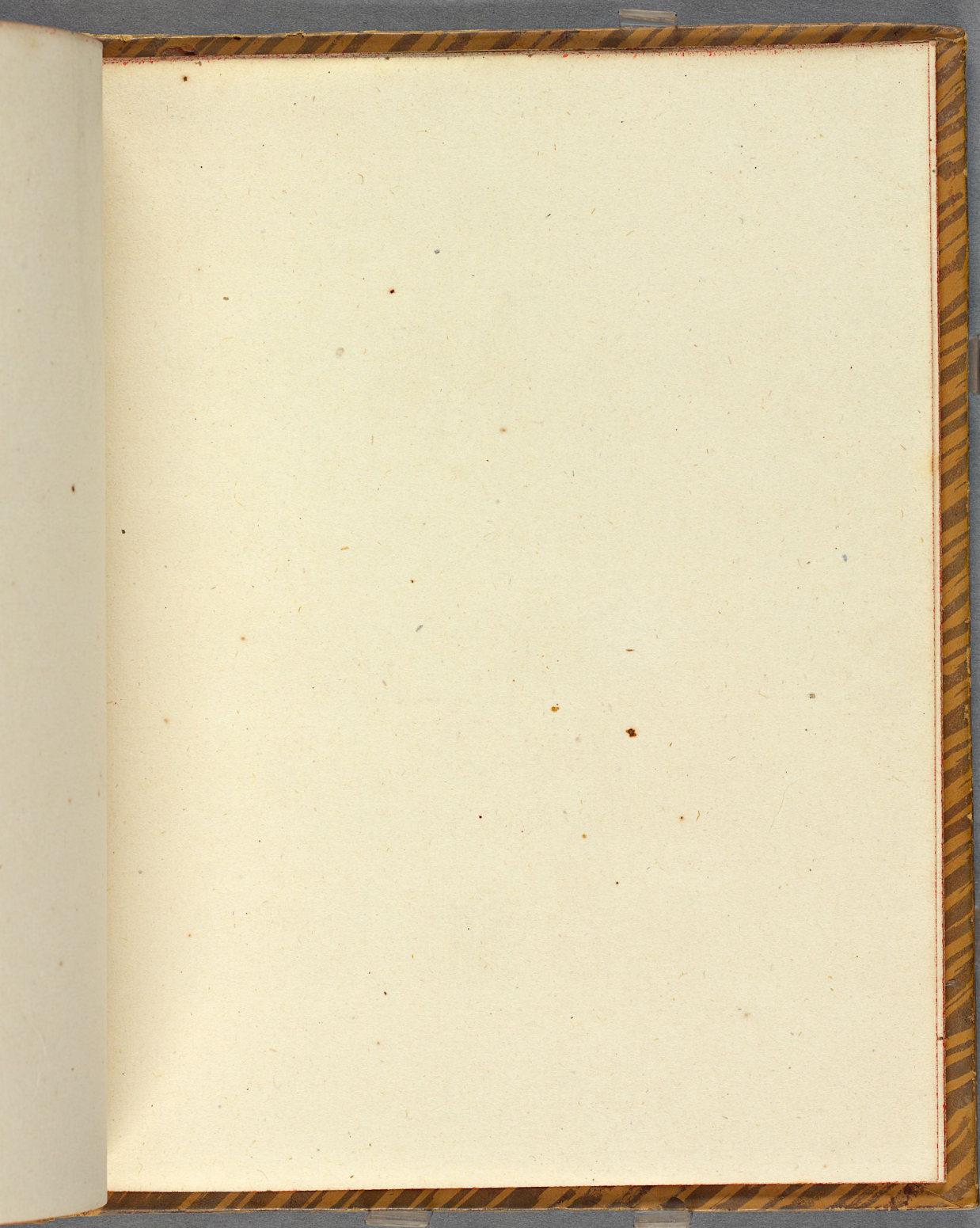

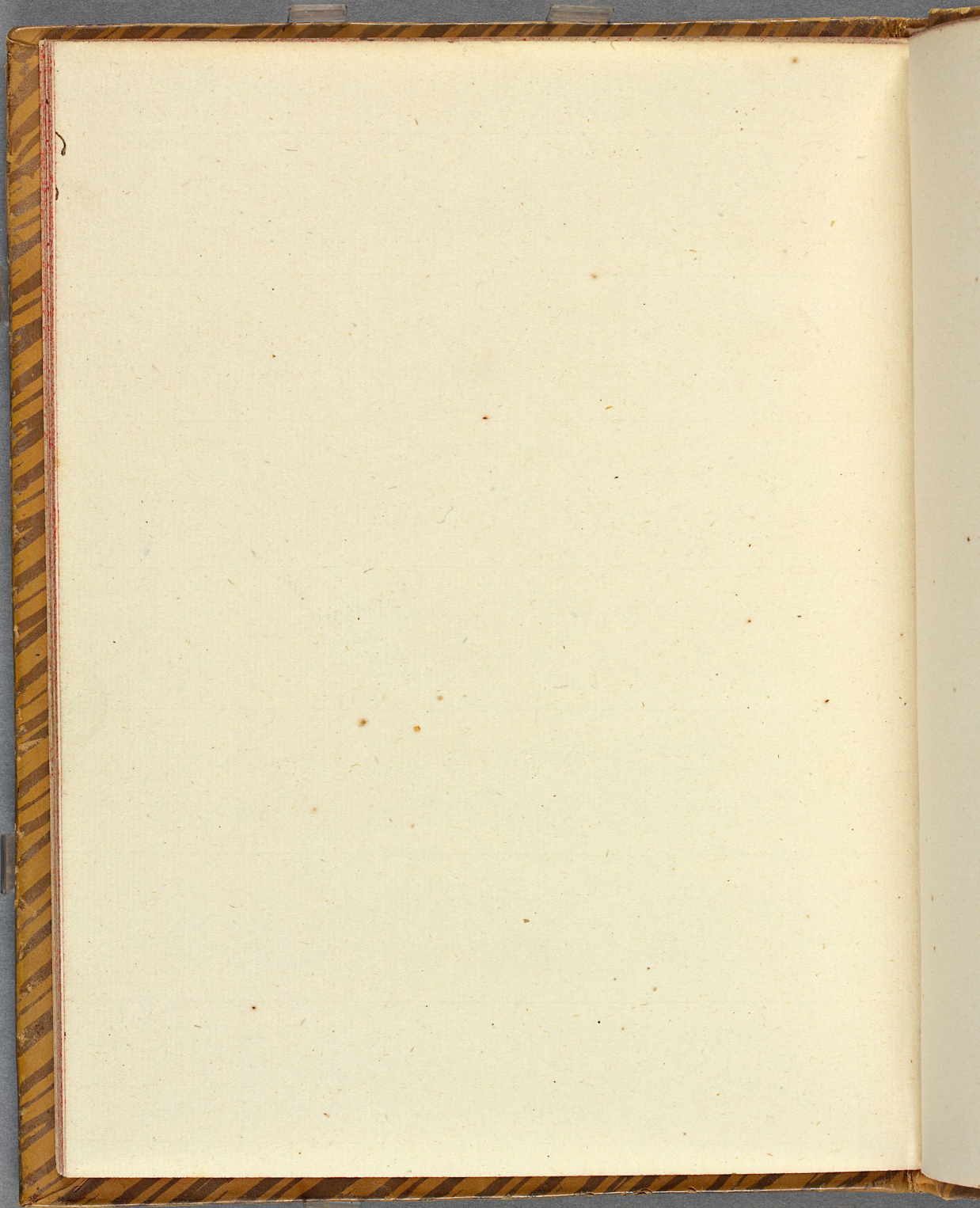

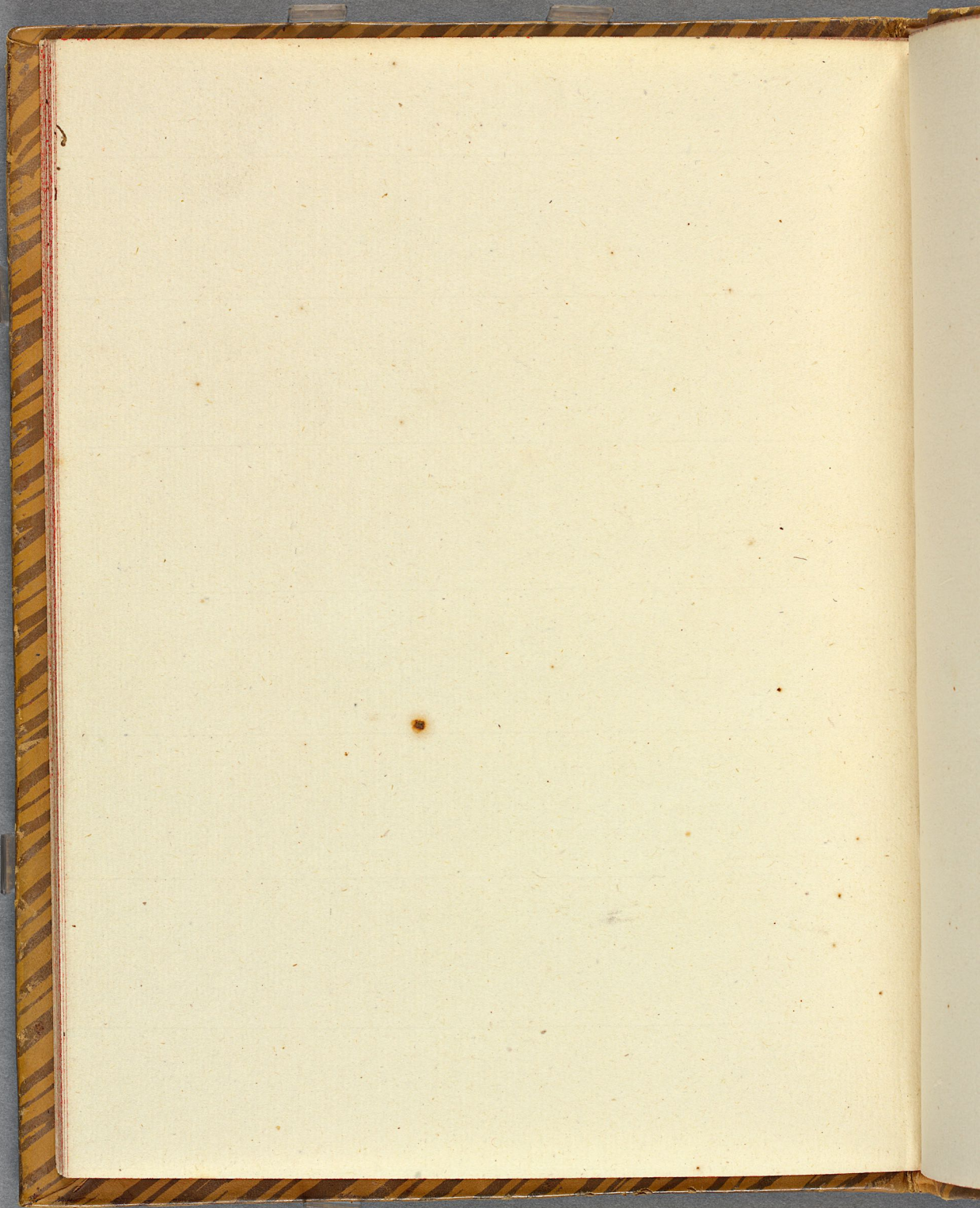

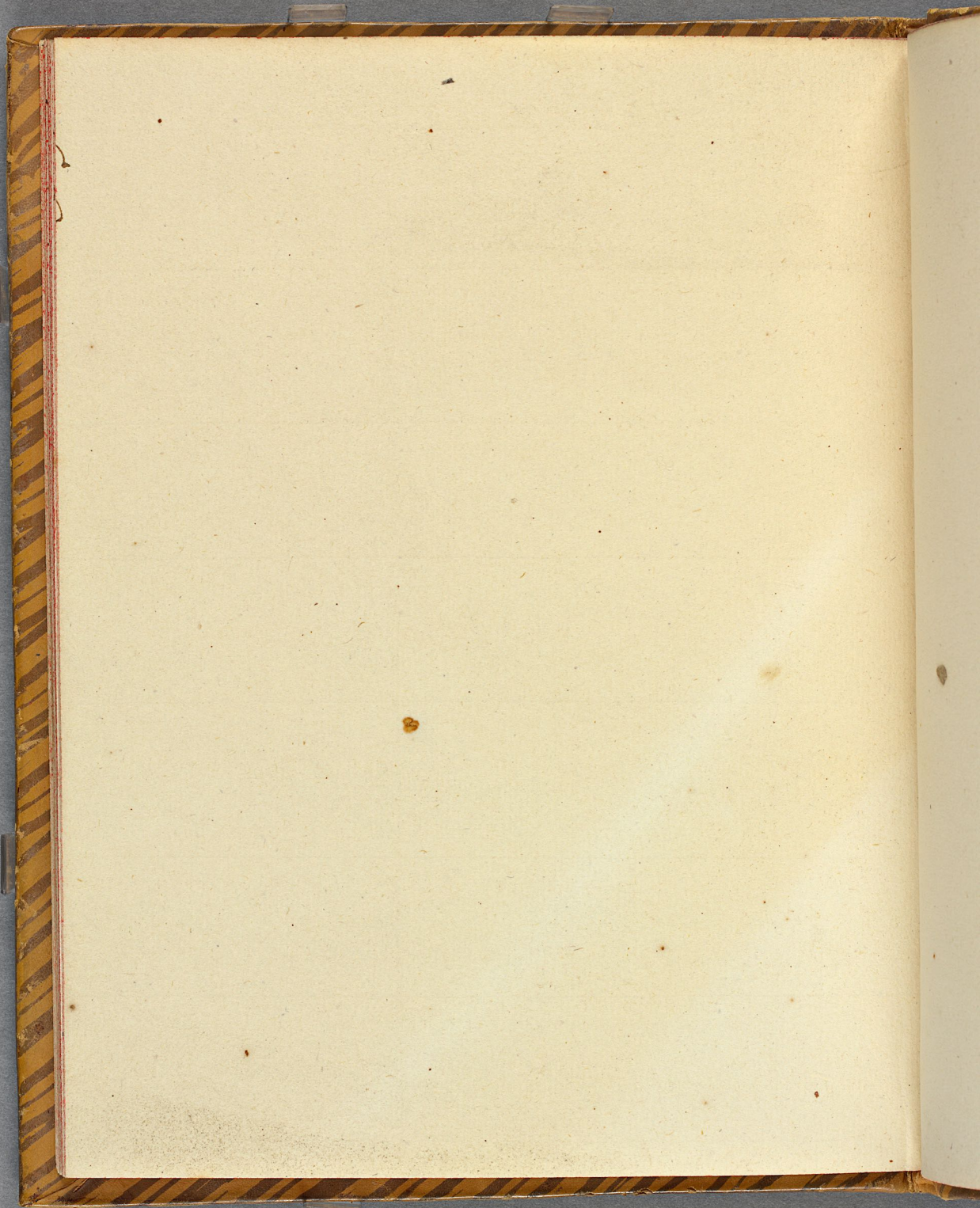

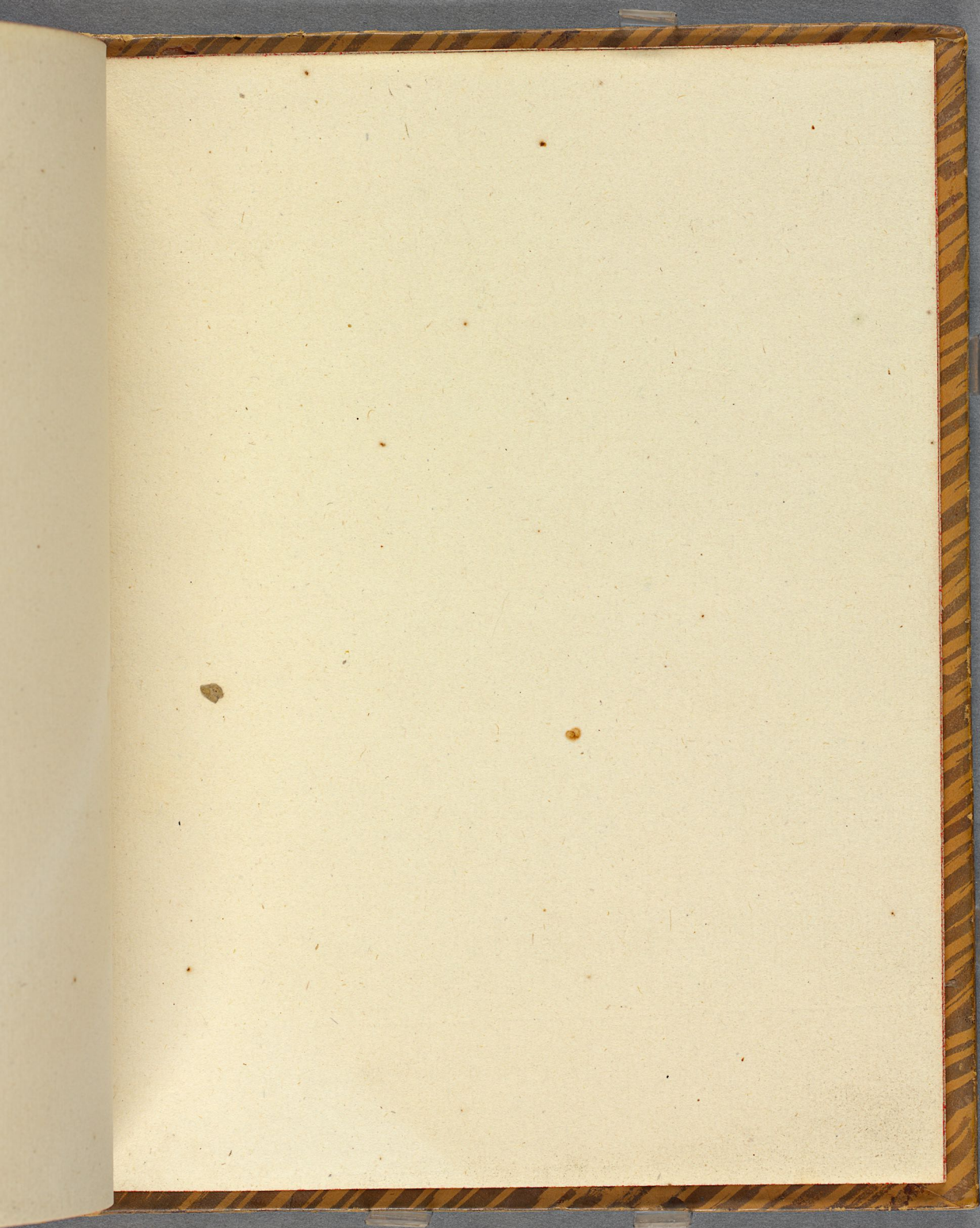

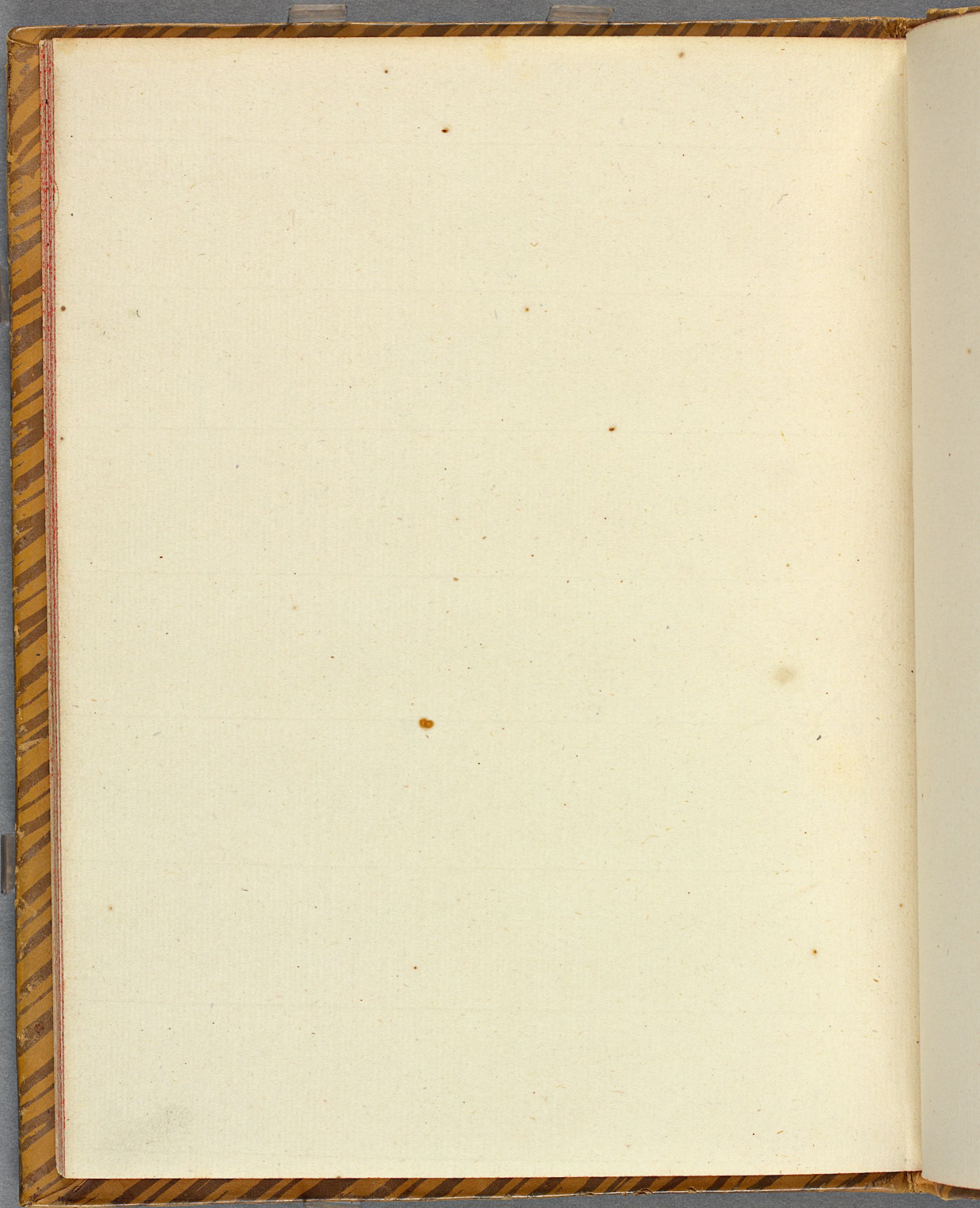

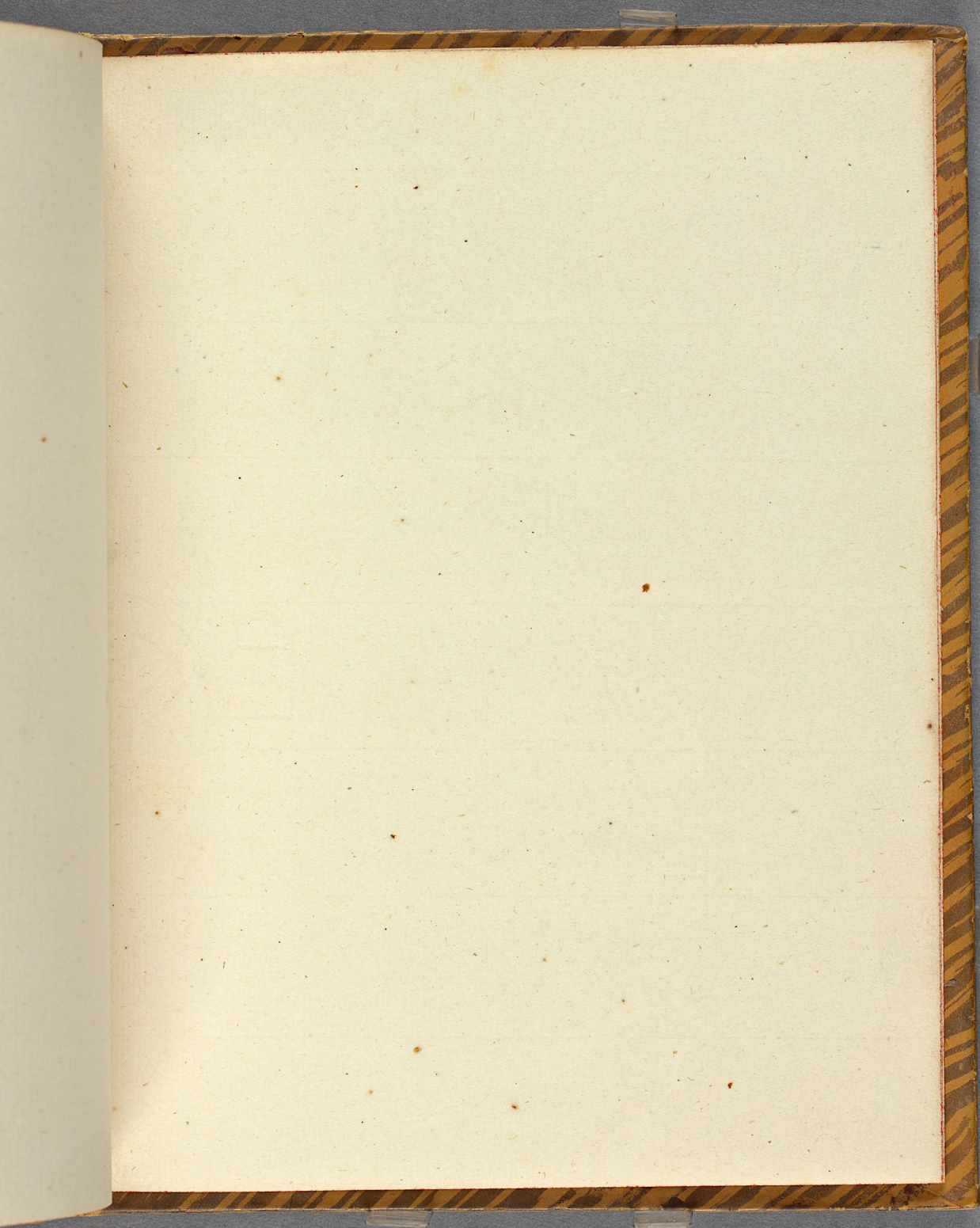

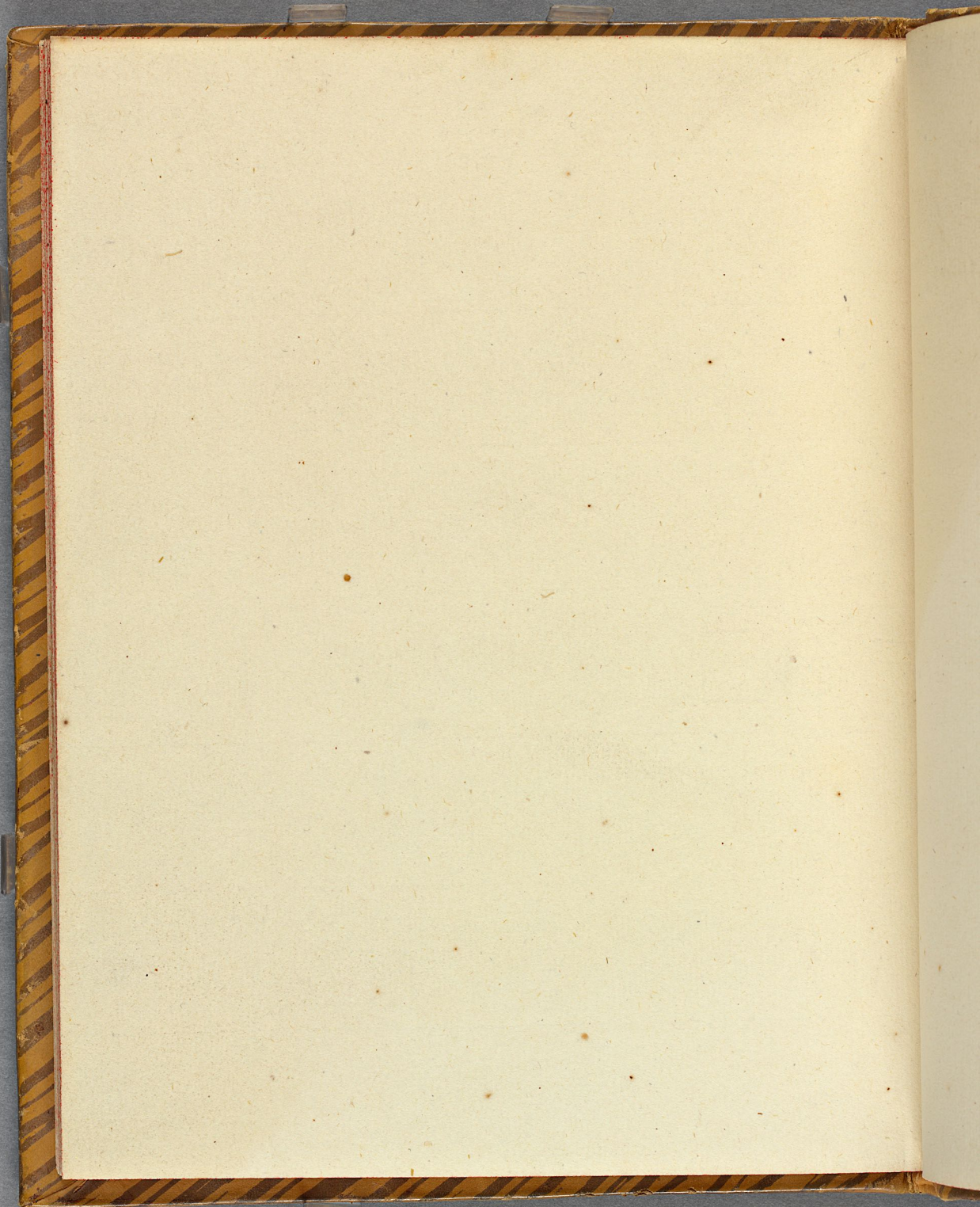

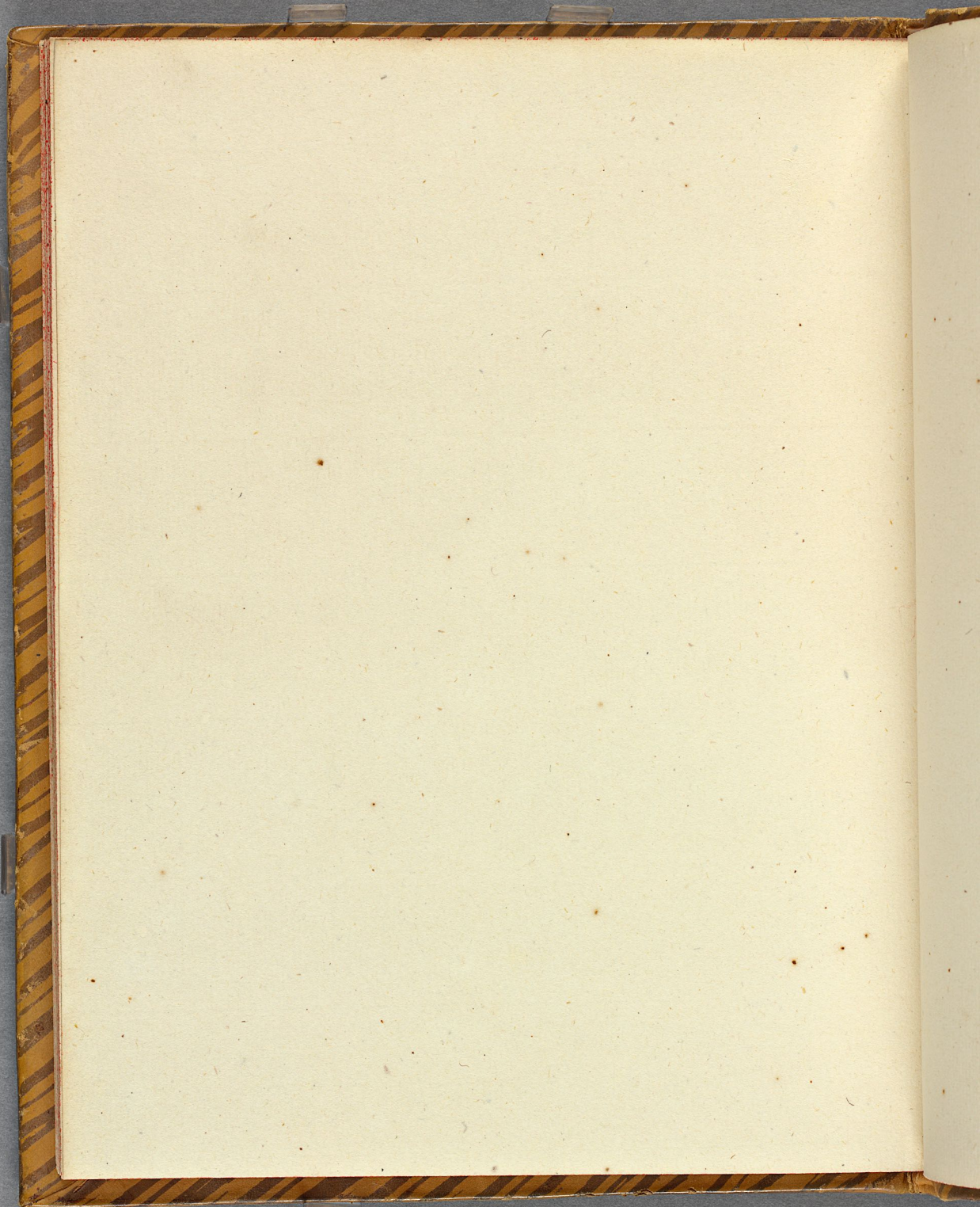

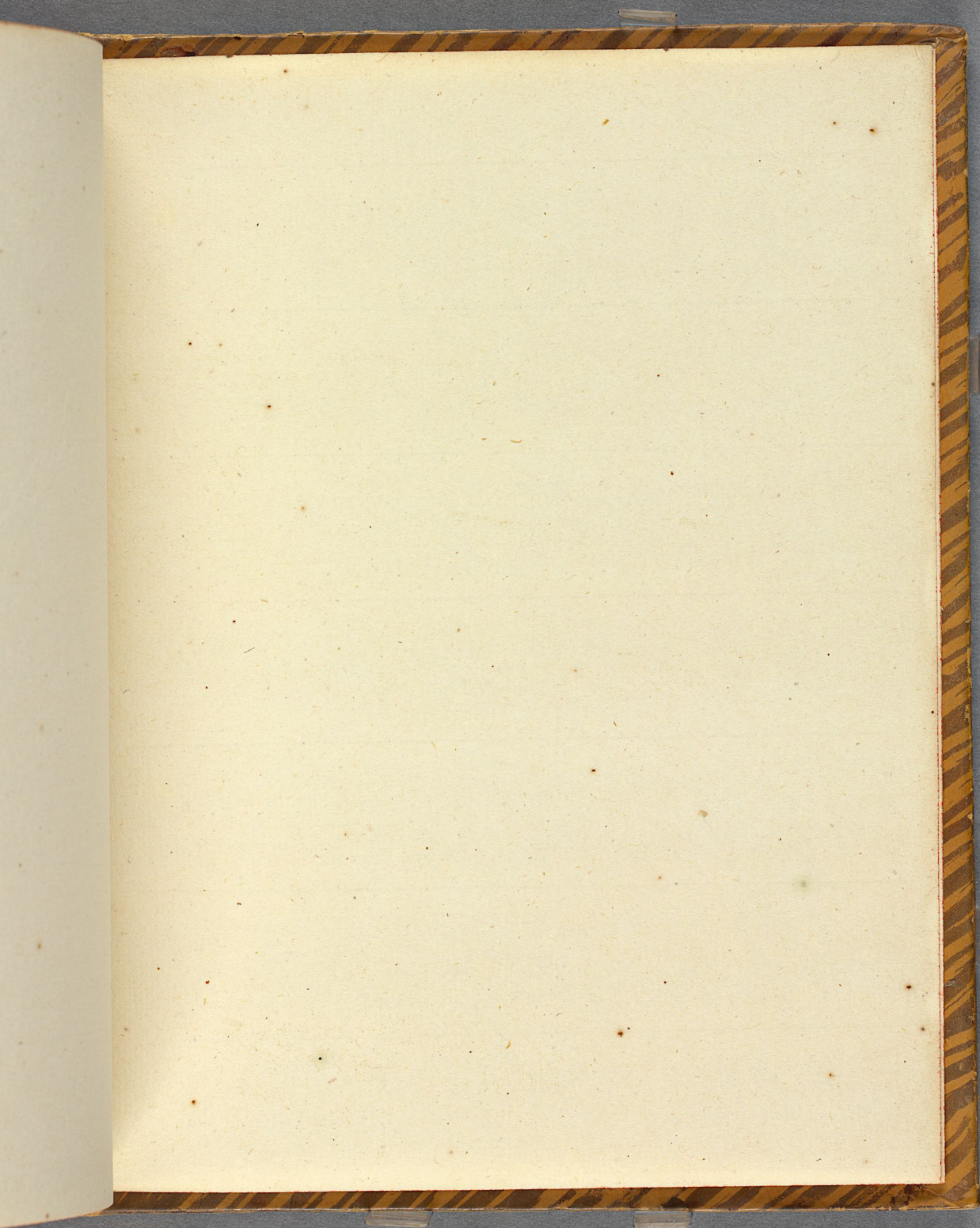

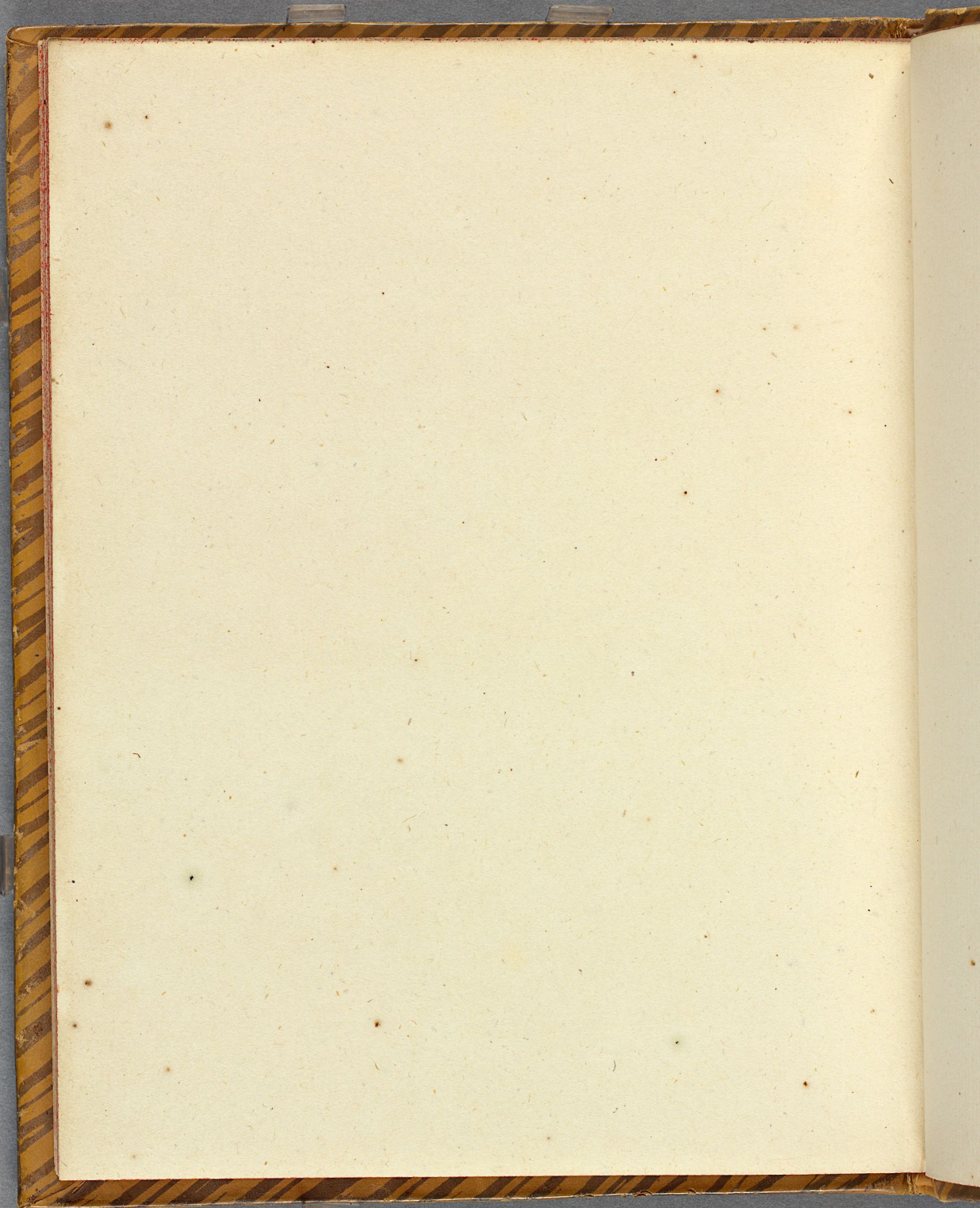

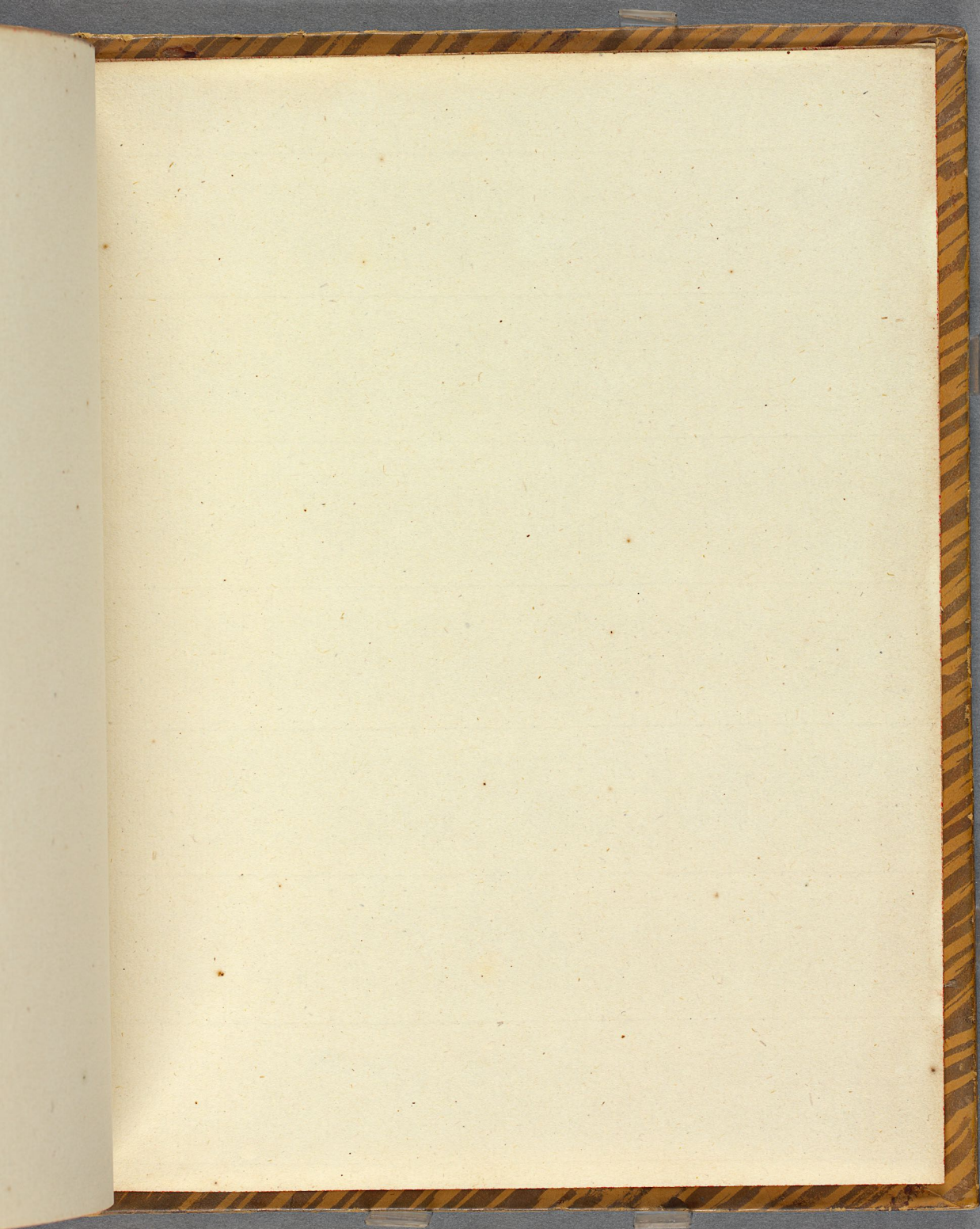

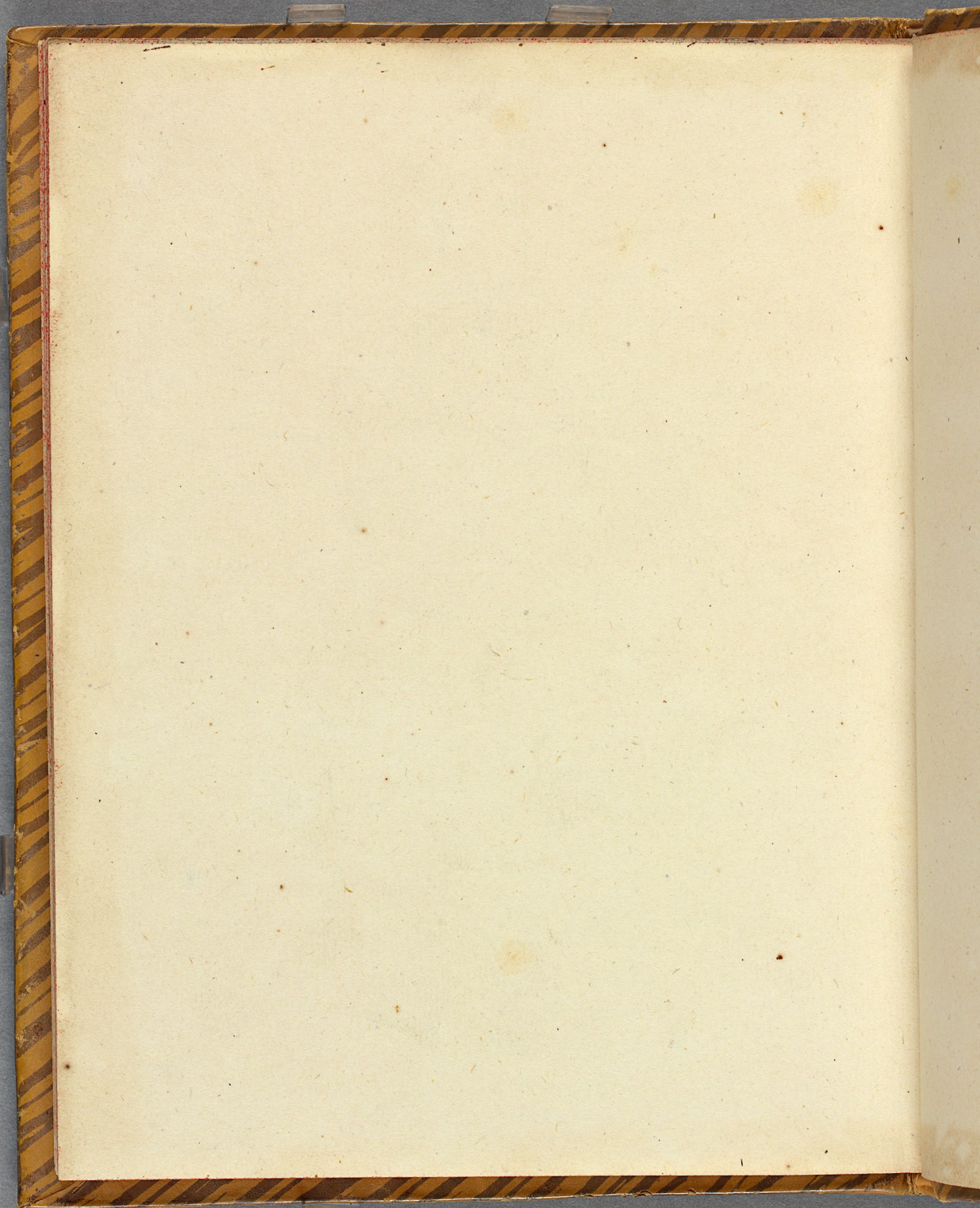

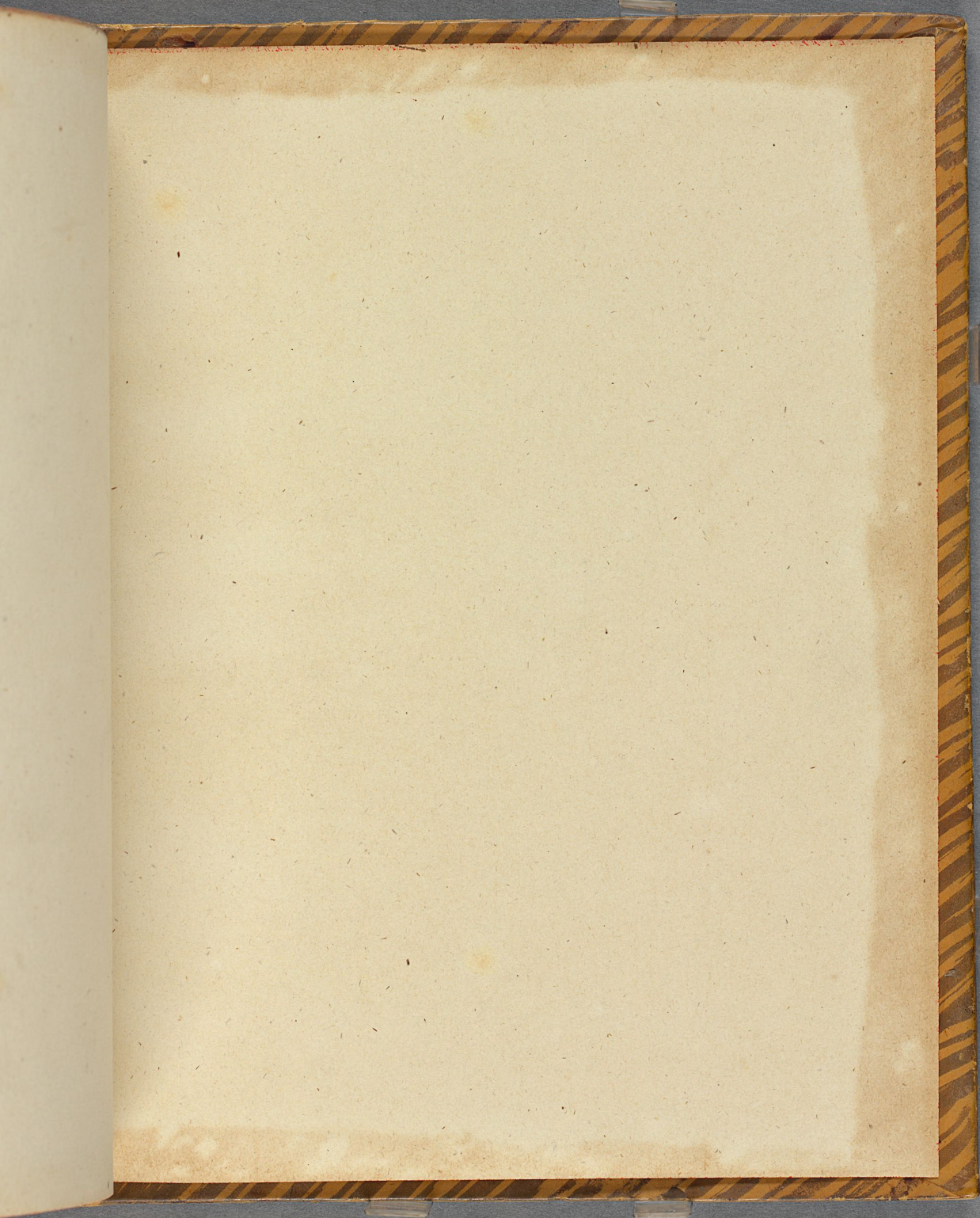

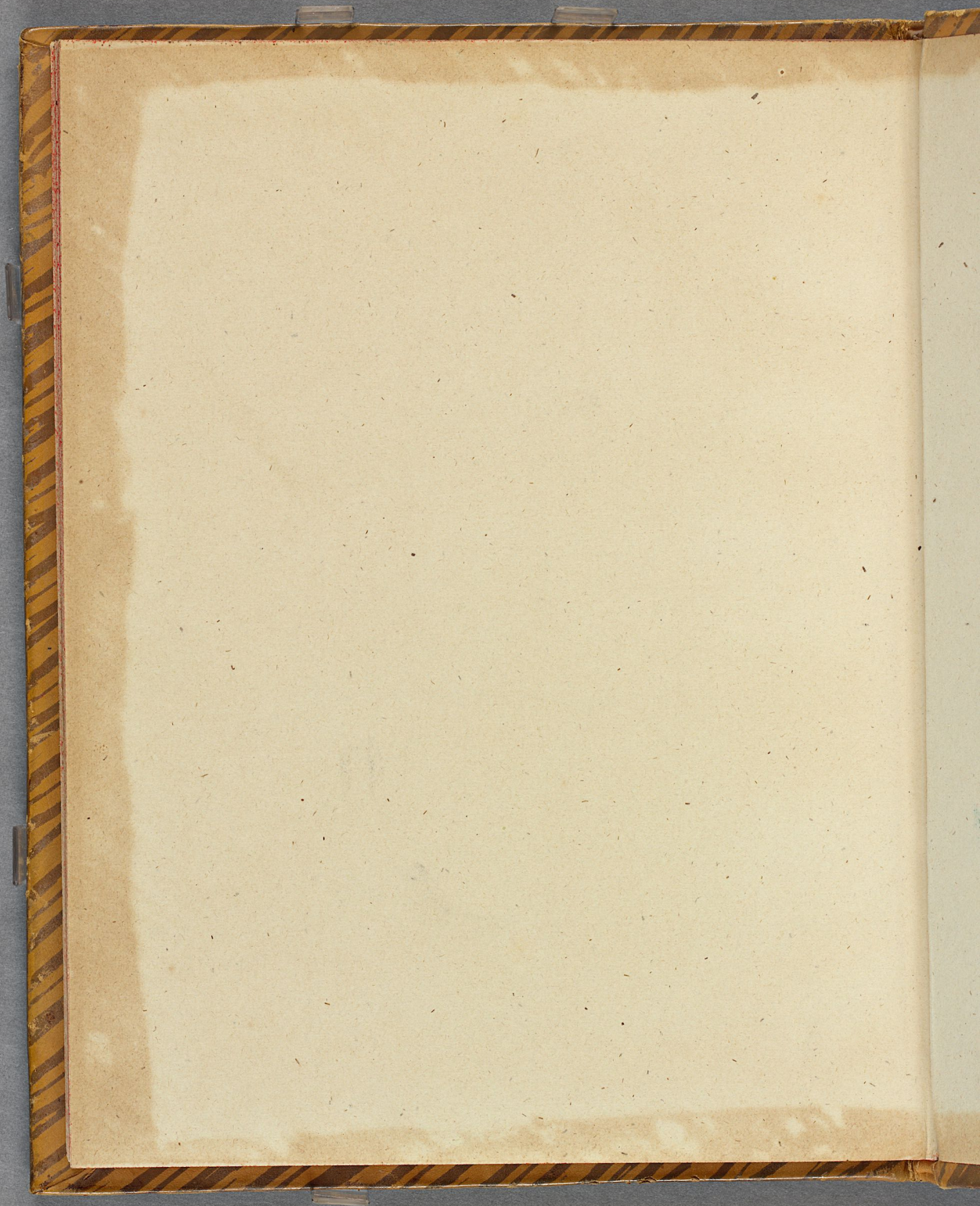

O. Petri

Forma-

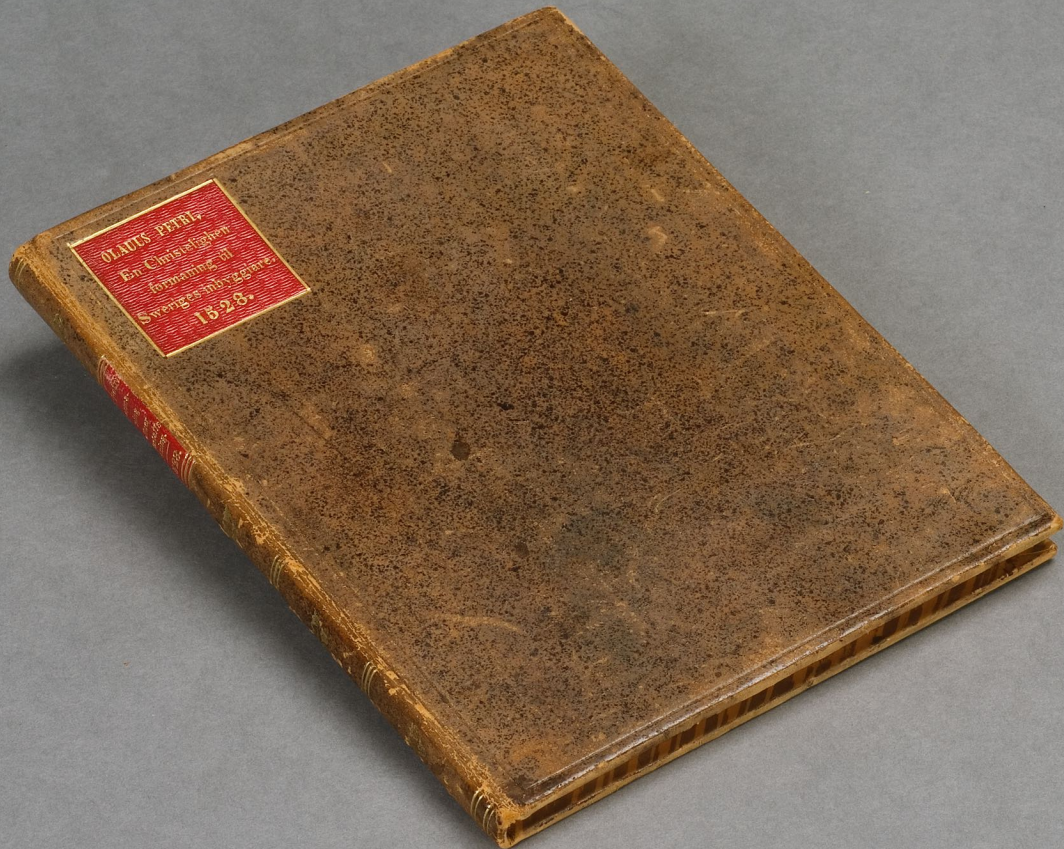
ning

offuer

Götzstaffs-

eröning.

1828.

OLAVUS PETRI
En Christianitetten
forfættning af
Swenges indvælgere.
1528.